JÄRWA TEATAJA

Põllumeeste ja asunikkude häälekandja.

Ilmub kolm korda nädalas: igal teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.

Toimetus ja talitus: Paides, Turuplats nr. 13. Könetraat 101 — Könetunnid kella 10—1 l. Tarwitamata jäänud käsikirjad häwitatakse ära, kui neile tagasisaatmiseks marksid ei ole juure lisatud.

üksiku numbri hind 5 senti. Tellimise hind alandatud.

Wastutaw toimetaja Willem Wessart. Wäljaandja „Järwa Kirjastus ühisus". Tellimise hind postiga: 1 aasta Kr. 6.— 3 kuud Kr. 1.70 ½ aastat Kr. 3.20 1 kuu Kr. 0.60

Kuulutuste hind: üks millimeeter ühel veerul: tekstis 8 sent., kuulutuste üllel 5 sent.

Nr. 107. Paides, laupäewal 16. septembril 1933. a. 8. aastakäik.

Tulge kõik Paide näitusele!

16. 17. ja 18. septembril. Näitus algab täna kell 12 p., pidulik avamine kell 2 p. l. Näitus suurim seni Järvamaal peetuist.

Täna algab Paides näitus.

Maakondlik näitus kolme põllumeeste seltsi koostöö!. Wäljapanekuid rohkelt. Maakondlik wõitwõistlus 14 ühispiimatalituse osawõtul. Tegelike tööde wõistlused. Wäljas ka noorkari ja -hobused.

Homme näituse suurpäew.

Täna algab Paides näitus. Järwa pealinnas peetakse näitust jälle kolme aasta järele, kuna wahepeal näitusi mujal peetud, tingitud põhimõttest, et maakondlikku näitust korraldada järgimööda mitte ühes kohas. Nii on ring jõudnud Järwa-Jaani ja Tapa järele jälle Paide.

Käesolew näitus on kolme põllumeeste seltsi koostöö wili. Asja algatajaks olid Paide seltsi tegelased, on ju Järwamaa põllumeeste selts näinud oma tähtsamat ülesannet näitustes. Kaasa löid seekord ka Türi ja Järwa-Jaani põllumeeste seltsid. Korraldustöode raskuspunkt tingitult juba näituse asukohast, on langenud loomulikult Paide õlule.

Järwamaa põllumajandus waatamata wiimastele rasketele aastatele, näitab siiski tublisid samme edu poole päädmiseks. Neid wõime näha näitusel rohkearwuliste wäljapanekute kaudu. Nii saab näitus oma ülesannet täita, kaasa aidata põllumajanduse arendamisele elu- ja turunõuete kohaseks, otstarbekaks ja tasuwamaks.

Näitus töötab kokku tõmmata külastajaid suurel hulgal üle Järwamaa. Taewataat näib olewat ilma mõttes armuline ja laskwat pidada näitust päikesepaistes.

Näitus olgu hetkeks, mil tõmbume tagasi tööst, murest ja waewast, kogudes üle mitme aja kokku. Mõteme järele, kawatseme ja arwestame, kogume teri, mida tagasiminekul külida oma põllu-, heina- ja karjamaale.

Näituse pidulik awamine.

tõmmub täna kell 2 p. Peale selle näitusplatsil

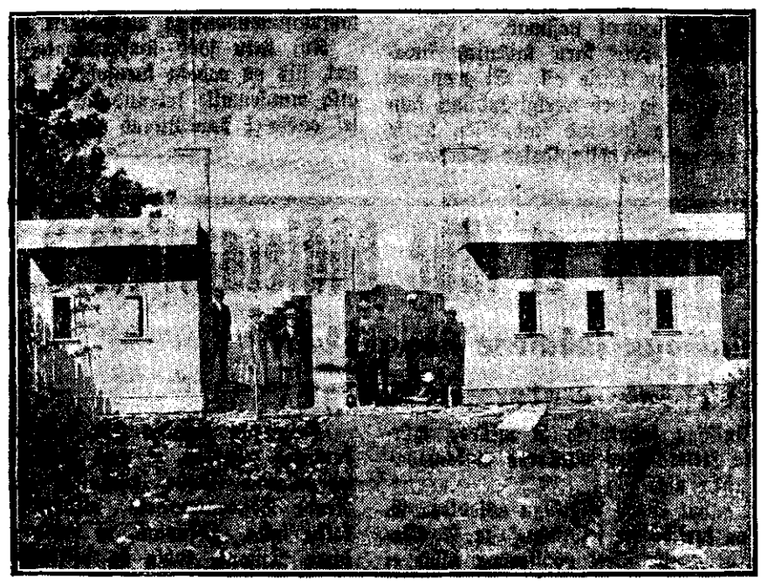

Näituse peasissekäik.

muusika orkestrit. K. 3 kogunemad auhindajad, et pidada koosolekut ja siirduda siis oma ülesande täitmisele. Kella 6—7 kajab plats jälle muusikahelidest.

Pühapäewal

on näitus waatamiseks awatud kella 9 homm. Hommikul on ka noorkarja ja noorhobuste näitused, samuti degelike tööde wõistlused k. 9 alates. Kella 10 alustatakse auhindade wäljapanemist. Wabaõhujumalateemistus algab k. 10 h. K 2—3 on tõned ja demonstratsioonid, kuna pealõunal jatkuwad degelike tööde wõistlused. Samuti on pühapäewal näituseplatsil muusika.

Esmaspäewal

on auhindade wäljajagamine. Kell 2 p. tuleb lõpp näituselle.

Näitusaegsed teatriõhtud.

Paide näitetegelased on mõnda aega hoolsalt ametis, et pakkuda publikule oma parimat. Täna õhtul tantsitakse kodanike klubi saalis ette E. Rutoffi uusim komöödia „Wäimeheď" ja homme õhtul operett „Lõbus talupoeg"."

Mõlemal õhtul järgneb tants jazzorkestri saatel.

Paide Kaubatarvitajate Ühisus „IVA"

on sammunud Järvamaa Ühistegeliste äriettevõtete keskel esirinnas

veerand aastasada.

„IVA" esineb Järvamaa põllumajanduse näitusel oma tööstussaaduste ja põllutöörlistade ning masinatega.

Külastage „IVA" väljapanekuid!

Seal antakse lähemald selatusi põllutöörlistade ja masinate kohta.

Määrati õpetajaid ametisse.

Kohti wähe, tahtjaid palju.

Järwa maawalitsuse haridusosakonna poolt on määratud eelolewaks õppeaastaks asetäitjateks-õpetajateks kohtadele:

Albu walda: Albu algkooli Arnold Blauberg ½ normi tundidega, Ksenia Kägu — ½ normi t., Ageri algkooli juhataja asetäitjaks Andres Wähi; Anna walda: Purdi algkooli Amanda Steinberg ½ normi t., Erika Palmberg ½ n. t.; Einmanni walda: Einmanni algkooli Johannes Kuulbach terwe normi t.; Esna walda: Õõtla algkooli Agnes Roosa terwe normi t., Müüsleri algkooli Alise Atsel ½ n. t.; Mäo walda: Mäo algkooli juhataja as. Joan Lapp, Sargwere algkooli Helene Liim ⅔ normi t., Linda Indreko ja Erich Kurits; Koigi walda: Koigi alg. ja täienduskooli Beate Steinberg ½ normi tundidega ja Elfriede Tambur; Kulsema walda: Walasti algkooli juhataja as. Tooni Uuring ja Roosna-Alliku algkooli Amanda Pall; Nõmküla walda: Tamsalu algkooli Magda Alt ja Paul Kolk ½ normi t.; Särewere walda: Taitse algkooli Elise Strandson terwe normi t.; Wätsa walda: Lõõbe-Wisimere algkooli Aleksander Kilgas ja Linda Birkfeldt ½ normi tundidega ning Järwa-Jaani täienduskooli Elisabet Mitra ja Gerta Warblane.

Maakoolivalitsuse poolt on registreeritud õpetajateks kohtadele:

Koigi walla Koigi alg- ja täienduskooli õpetajameti kandidaadiks Weera Liinson, Liigwalla walla Rake algkooli õpetajameti kandidaadiks Martin Treiman ja Liigwalla algkooli õpetajaks Leida Puss; Esna walla Wiisu algkooli juhatajaks Woldemar Jüris, Wodja algkooli juhatajaks Linda Altdorf, Õõtla algkooli õpetajaks Eduard Looman; Wäinjärwe walla Wäinjärwe algkooli õpetajaks Elsa Kurs ja Koeru täienduskooli õpetajaks Linda Pooman; Wõhmuta walla Karinu algkooli juhatajaks Aleksander Alber ning Kapu walla Warangu algkooli õpetajaks Agnes Talpjepp.

Paide teateid.

Mardisaare rabas algab töö.

Linnawalitsuse jaoks teade, et awalike tööde fondist on määratud 750 kr. Mardisaare raba kuiwatamiseks. Tõenäoline siis rabasse wäikesemaid kraawe, samuti laastatakse wõsa ja paranda-takse raba pinda. Nii sellele juurde 150 ha head kultuur heinamaad.

Linnawolikogu koosolek 26. sp.

Linnawolikogu koosolek kutsutakse kokku 26. sp. Päewakorras 1932.—33. a. arwamne, tähtaeg jne. küsimusi.

Pärnu uulits täielikult korda.

Sügisel jatkuwad Pärnu uulitsa parandusetöö, millisesse wõimaldab uulitsa kogu ulatuses lõpule wiia awalike tööde summade arwel saadud 1000 kr.

Täna wõistlus weeremängus Wiljandiga.

Täna õhtul sõidawad Tallinna Paide weeremängu klubile Wiljandi weeremängijad — „kuningate klubist". Peetakse sõpruskõistlusi.

Riigi koolinõunik Paides.

Neljapäewal wõibis Paides riigi koolinõunik Ollik, selgitades tänawu sügisel uue klassitõmplahi juurdeehituse algkoolis.

Lennuwõljat alustatakse töid.

Linnawalitsus teavitab oma algatusel lennuwõlja korraldamisels mõningaid töid wõimalusel läbi wiia.

Oreli õnnistamine 1. oktoobril.

Paide kirikus uue oreli õnnistamine on kindlaks määratud nüüd 1. oktoobrile. Eelõhtul toimub oreli wastuwõtmine, kus uue oreli tohja annab lähemaid selgitusi prof. Topman. Pühapäewal on kirikus oreli õnnistamine, kuna peale lõunat kontsert.

Awalise töödе ümber.

Linnawalitsuse poolt küsisi awalike töödе korraldamiseks 3 miljonit senti. Seni on lubatud 1750 kr. Loodetakse aga, et weel juurde saadakse.

Kas wiies restoran juurde?

Nagu kuuldub, tahetakse awada Paide juurde wiiendat restorani. Uuba restorani pidamiseks nõustuwat senine „Estila" pidaja J. Adamson, kellel restoran praegu wälja renditud. Uus restoran awatakse uuest aastast Bimsoni majas Tallinna uulitsal.

Linnawolikogu poolt on restoranide arwuks Paides määratud neli. Mõtlugi, kui uue restorani awamisel poolbatakse, on wõimalik seda arwu muuta.

Näituse juhatus.

Istuwad wasakult: A. Soowik — kirjatoimetaja, K. Kroos — abikirjatoimetaja, J. Eilart — esimees, M. Süslich — abiesimees, A. Polberg — juhatuse liige.

Seisowad wasakult: G. Abamson — loekahoidja, Ew. Steinberg — abiloekahoidja, R. Männik — juhatuse liige, O. Reinart — juhatuse liige.

Puudub juhatuse liige J. Mabidson.

„Järwa-Teataja" näitusplatsil oma kiosk.

Kiosk asub näituse peaväravate juures näituse aias.

Kioskis **võetakse vastu kogu näituse kestel „Järva-Teataja" tellimisi ja** kuulutusi.

Kioskis müügil „Järva-Teataja" värsked üksiknumbrid.

Samas **võetakse** vastu ka põllumeeste häälekandja „Kaja" tellimisi ja **müüakse „Kaja" ning „Tallinna Posti" värskeid üksiknumbreid.**

Suurwaraste pesa Selikülas.

E. Johanson oli Kodara ja Räime käsilane.

Möödunud kewadel paljastas politsei Einmanni wallas taluomaniku Päällo „Pähklamäe" talus suurwaraste Reinhold Kodara ja A. Räime warastatud kraami peidukoha. Sinna oli toodud hulga warastatud asju, mille waral tehti kindlaks rida suuremaid wargusi, nagu Porkuni metskonna rahakapi wargus, Tamsalus sissemurdmine lihakarni ja raudteewaguni, sissemurmine Einmanni piirituswabriku jne. Käsilasteks olid Päällo koos oma naisega.

Hiljuti tabas politsei Selikülas E. Johansoni, kes mitmeid wargusi toiminud. Müüd selgus, et ka tema on töötanud käsi-käes tähendatud suurwarastega, kusjuures sinna toodi warastatud kraami. Räim ja Kodar on peale Einmanni pesa paljastamist sageli peatunud Johansoni pool.

Räim tabati mõni aeg tagasi Rakwere kriminaalpolitsei poolt, kuna Kodar on praegu mitmekordselt tagaotsitaw.

Muu seas on Kodar tegelw olnud ka Kutsema as. G. Jäetma grammofoni warguses.

Järwa politsei wõistlema.

Järwamaa politseiametnike kogu poolt korraldatakse Tapal 20. sp. ja Paides 23. sp. politsei laske-, kergejõustiku- ja jalgrattasõidu wõistlused. Wõistlustele on wälja pandud auhinnad.

Tänast lehte 6 lhk.

Õpetajate päew Paides.

Peetakse eelolewal pühapäewal.

Järwamaa õpetajate liit korraldab Järwamaa õpetajate päewa 24. sp. Paides. Päewal esinewad referaatidega: dir. J. Tork — „Õpilastetundmise meetodid", dir. J. Käis — „Pedagoogiline psühholoogia koolis", koolin. M. Raud — „Usuõpetuse elustamine", haridusliidu instr. R. Ruus — „Õpiringid wabaharidusе töös" ja koolin. M. Ult — „Ülewaade kooli ja haridusloost Järwamaal 1932/33. õppeaastal".

Päew peetakse ühisgümnaasiumi ruumes. Algus k. ½10 h. Osawõtumaks 50 senti.

Kas warastati 680 kr. raha.

Järwa-Jaanis pummeldas Jalalõpe külas elutsj. Eduard Willig. Oldi ka numbritoas ja, et lõbusam oleks, kuisuti preilisid. Hiljem leidis W., et tema rahakott särgipõuest ühes 680 kr. rahaga kadunud. W. ehmatas rängalt ja läks esimest abi saama Sargwere „targa" juurde. Kuna see pole suutnud mingit nõu anda, tõttas mees koost teatama ka politseile.

Nüüd on mees kahtlema hakanud, kas ta mitte purjus olekus ei peitnud rahatasku kusagile ära, mille asukoha enam selge peaga ei mäleta. Sündmust juurdleb politsei.

Willig wõttis mõni päew tagasi raha J.-Jaani ühispangast wälja, tahtes raha kasutada oma koduses majapidamises. Protsendid lubas aga maha pummeldada, kuid see lõppes õnnetult.

Nilbete piltide lewitaja Türil.

Kaklesid uulitsal.

Politsei tabas Türil elutsj. Artur P., kes lewitas juba mõnda aega nilbeid pilte. Tema juures leiti tabamisel neli pilti, mis konfiskeeriti.

Restoran „Salwe" ees läksid kaklema wennad J. ja O. Kõnnusaared, W. Tõrw ja Ed. Kõre. Esimesed kaks wahistati. Kõigile koostati protokoll.

Ambla kroonikat.

Homme spordiwõistlused. Kohaliku spordiringi korraldusel peetakse homme spordiwõistlusi, millest osawõtjaid peale kohalike sportlaste ka Järwa-Jaanist, Tapalt ja Koerust.

Kontrollühing tegutseb edukalt. Möödunud aastal asutatud kontrollühing on suutnud enda ümber koondada rohkesti liikmeid. Eriti tänawu sügisel tuleb rohkelt uusi liikmeid juurde.

Walmistatakse karjajõõda eelarweid. Ambla põllumeeste selts koos kohaliku maatulunduse konsulendiga on otsustanud põllupidajatele tasuta talwise karjajõõda eelarweid ja kawasid walmistada, et põllupidajad teaks, kui kauaks loomajõõda tagawarasid ja kui suurel arwul kariloomi wõhendada. Samuti antakse tasuta nõu silo walmistamiseks.

Lõpsimeistriks tuli pr. Elias. Tal tuleb weel tulewal aastal kaitseda auhinda — hõbedast koorekannu. Paremuse järjekorras järgnesid järgmised wõistlejad: pr. L. Wikat, prl. L. Palk, J. Kabrujhta, prl. H. Wilms, Arnold Kask ja pr. J. Kask.

Jalgrattawargused ei rauge.

Kolm meest jäid oma sõidukitest ilma.

Järwa-Jaanist Männiku hoowist warastati Roosna Tammikul elutsj. W. Luukeni jalgratas. Kahju 60 kr.

Jalgrattast jäi ka ilma Koeru kiriku kellamees Ed. Kärner, kes oma sõiduki asetas kiriku koridori ja ise läks furnut saatma kiriku uksest wälja.

Käru w. Jõeküllas elutsj. K. Wahtral warastati Lelle alewikus jalgratas.

Palwewendade ühistöö.

7 meest korraga katuselõõmisel.

Järwa-Jaani, Koeru techarule ehitawad palwewennad omale uue palwemaja. Maja seinad on üleweal ja praegu on käsil majal katuse lõõmine. Mõni päew tagasi wõis ühistööl katuselõõmisel korraga üleweal näha korraga 7 palwewenda.

Koigi perennaiste selts, kellele 10. sp. annetati Koigi põllumeeste kogu poolt lipp tänuähelts maamaiste organisatsioonisel ja kuiseala kiismaiste edukal maigustamisel wallas, on wanemaid maamaiste organisatsioone Järwamaal. Selts asutati Sigapuusma „Wõitri" 10. weebr. 1929. a. ja asutajateks olid pr. M. Luisman, prl. E. Bachman ja pr. M. Sieb. Wõimane oli seltsi esimeheks esimeseks. Praeguse juhatuse kuuluwad esimehena prl. J. Raeber ja kõrwaseena pr. A. Bachman, pr. E. Abrat, prl. E. Grünthal ja prl. S. Kleinom.

Leiti loata rewolwer. Kriminaalpolitseinik leidis Wahukülas J. Siffitulit broowningu, mille pidamiseks wiimasel tuba puudus. Rewolwri päritolu selgitatakse.

Kiriklikke teateid.

Koeru kirik. Pühap., 17. sp. k. 11 h. jumalateenistus armulauaga. Jutlustab õp. A. Pähn.

Pühapäewal, 24. sp. k. 11 h. jumalateenistus. Jutlustab cand. min. H. Karm.

Aawere külas „Aadu" talus 17. sp. k. 4 p. l. jumalateenistus. Laululehed. Koorilaulud. Jutl. A. Pähn. Pärast jumalateenistust sealsamas noorte ühingu koosolek.

Türi kirik. Pühapäewal, 17. sp. kell 11 homm. kõstri jumalateenistus.

Pühap., 24. sp. k. 11 h. kõstri jumalateenistus. K. 5 p. l. kirikus kontsert-jumalateenistus. Esineb wiiulikunstnik W. Indrikson, Tallinnast. Waimulik kõne ja liturgia stud. theol. E. Rennit. Sisepääs laululehtedega.

Esmasp., 18. sp. k. 10 h. algab kogudusе lasteaed peale suwist waheaega jälle oma tegewust.

Pühap. 17. sp. k. 5 p. l. Käreweres Wästriku talus jumalateenistus. Jutlustab stud. theol. E. Rennit.

Paide kirik. Pühap., 17. sp. k. 10 h. kõstri-jumalateenistus. K. 11 h. näituseplatsil wabaõhu jumalateenistus. Laululehed. Pajunakoor. Õp. G. Perli.

Anna kirik. Pühap., 17. sp. k. 11 h. kõstri jumalateenistus.

Sädemete saarelt.

Islandis wähem elanikke kui Tallinnas. Oma riik ja elawad jõukalt. Eesti lipp Islandi wõõrastemajal. Heeringasoolajate moodsad lokid.

„Islandi on rahwaarwult wäiksem kui Tallinna linn," jutustab Tartu ülikooli assistent A. Määr omast matkast, mis ta kaasa tegi meie heeringalaewastikul sel suwel sinna „Kalewipojas" Sädemete saareks nimetatud maale.

„Tallinnas on 130.000 elanikku, — Islandi saarel aga, kõik linnad ja maad kokku arwatud, kõigest 107.000 elanikku. Sellest arwust 24.000 pealinnas Reykjawikis.

Selleſt hoolimata on neil oma riik kõigi riigikorraldustega kaasas käiwate organitega — parlamendi, ülikooli ja teiste asutustega. Ainult kuningas elab neil Taanis, on Taani kuningas. Islandi on Taaniga personaal-unioonis.

Selle tõttu on ka Taanil Islandis mõned eesõigused, mida teistel riikidel siin mitte ei ole. Taanlased wõiwad Islandi territoriaalwetes püüda kalu (heeringad, tursad), asutada saare rannale omale soolamise punkte ja kalaõli wabrikuid jne. Need eesõigused ongi Islandi ja Taani wahekorrad ajanud terawaks. Islandis wihatakse taanlasi, sümpatiseeritakse rohkem sakslasile. Norralastega elatakse wäga hea naabri wahekorras. On ju islandikeel õieti wana norrakeel. Wanu norra raamatuid lugedes tundub, et need on tänapäewa islandikeeles kirjutatud. Ka teiste rahwaste wastu olla see sõbralik ja wäga tähelepanelik.

Terawa wahekorra tõttu taanlastega on Islandis tekkinud tugew iseseiswuse wool, mis nõuab Islandi täielist eraldumist Taanist ja taanlaste eesõiguste kaotamist. Kardetakse nimelt, et Taani ühel heal päewal oma kapitali ülewõimuga wõib surmata kõik islandlaste oma ettewõtted kalanduse alal, mis on õieti ainuke Islandi rikkuse allikas, mis jookseb Kaanani moodi „piima ja mett".

Senini walitses Islandis sealsest kolmest erakonnast (agraarlased, iseseiswuslased ja sotsialistid) põllumeeste erakond. Sel suwel korraldatud uutel parlamendi walimistel tulid wõidule iseseiswuslased — said 42-st kohast parlamendis omale 20 kohta. Muu seas on ka kommunistid saanud 2000 häält, mille peale islandlased ütlewad oma ainsa kirumise sõna — „helwiti" (põrgu). Islandi ülikoolil on 4 teaduskonda: usuteaduskond, õigusteaduskond, arstiteaduskond ja ajaloo-keeleteaduskond. Nende usuteaduse prof. Magnus Jonson on Tartu ülikooli audoktoriks, peab sellest wäga lugu, ja ütleb, et on ainukene islandlane, kes on käinud Eestis, et kui Eestil Islandis on waja konsulit, siis wõiks tema selleks hakata, tunneb Eestit. Muidu peab mainima, et Islandis ei ela ühtegi eestlast.

Teistel teadusealadel õpiwad islandi noored wälismaal: Taanis, Saksamaal, Prantsusmaal jne.

Kui terawas wahekorras on Islandi noored teadusejüngrid oma kuninga maalt kaaswõitlejatega, näitab järgmine wäike episood. Ühe prantsuse kõrgema õppeasutuse juures on korraldatud ühiselamud kõigile riikidele (Rootsile, Norrale, Hollandile, Taanile jne.) eraldi. Ning peale selle weel üks internatsionaalne ühiselamu. Islandi üliõpilastel tuleks selle korra järele minna Taanile määratud internaati, kuid nad peawad paremaks juba minna internatsionaalsesse ühiselamusse, kui elada koos taanlastega.

Waatamata oma wäikesele rahwaarwule, elawad islandlased jõukalt. Näitena wõiks tuua, et kalaõli wabrikus teeniwad wäikemapalgalised oma 200 krooni kuus, hooajatöölised aga palju rohkem. Isegi ülikooli professorid teeniwad seal meie 240 krooni asemel oma 800—1000 kr. kuus. Wastawalt sellele on ka Islandis elumaksumus palju kallim. Reykjawiki paremas wõõrastemajas maksab number 10 kr. öö-päewa eest.

Olin minagi selles wõõrastemajas ühe öö-päewa. Hommikul wälja tulles waatan, hoone teise korra kõrgusele on wälja pandud umbes 10 riigi lipud. Küsin teenijalt, et mis see tähendab. Öeldakse, et neil on sõõrane komme, et wõõrastemaja paneb wälja kõigi nende riikide lipud, kelle kodanikud wiibiwad wõõrastemajas.

Ütlen, et olen eestlane, aga eesti lipp puudub. Wabandatakse wäga, et ei ole weel jõutud eesti lippu üles panna. Samas aga küsitakse, et missugused on Eesti riigilipu wärwid.

— Seda peate ise teadma.

Natukese aja pärast oligi Eesti lipp üles tõmmatud, kuid ma teatasin, et lahkun sellest wõõrastemajast, kus ainult erilise nõudmise peale tehakse Eestile seda, mida teistele tehakse ilma nõudmata.

Ja läksingi ära päästearmee wõõrastemajja, kus korralik tuba maksis 3 krooni. Sinna läksin prof. Jonsoni soowitusel. Oleks lasknud Eesti lippu ka kauemgi luksushotelli „Borgi" seinal lehwida, kui oleks keegi selle lehwimise kulu — 7 krooni päewas — minule kinni maksnud.

Riietatud on inimesed wäga hästi. Kalarappijad ja soolajad naised kannawad moodsaid lokke. Selleks sõidawad Norramaalt heeringapüügi hooajaks Islandi heeringasoolamise punktidesse, nagu meil pealinnast suwituskohtadesse, juukselokkijad, manikiüüritegijad ja huulte ning silmakulmu ja ripsmete wärwijad.

Siglufiord, mis on maailma suurim heeringasoolamise koht, haiseb hooajal heeringasoolweest ja kubiseb heeringasoolajaist. Talwel elab siin waid 1500 elanikku. Hooajaks tulewad siia raha teenima hulgad. Tööd ei peljata. Heeringasoolajate hulgas leiate inimesi igast seltskonnakihist.

Ja osatwad on nad omas töös. 1,5—2,5 krooni tünni rappimise ja soolamise eest saades, teeniwad nad päewas 40—60 kr. Siin on waja osawust ja kiirust. Kummisaapad jalas ja kummiseelik seljas, rappimistangid ja soolakauss käes, minnakse röömsalt lauldes wõi wilistades sadamasse, kui merelt kuuldub oma heeringalaewa märgusignaal, ja roidunult ning puruwäsinult tullakse sealt tagasi, kui töö tehtud.

Karu Maidlas.

Kas talwel tuleb Wirumaal karujaht.

Maidla walla kaugemas sopis, Tarumaa külas, tuli ilmsiks karu elutsemine lähikonna metsandikes. Mitmed põllupidajad märkasid, et nende kaerapõldudel on wili maha sõtkutud ja kaeraripsed otsast ära kistud. Peeti seda karu tööks, kuid wana mesikäppa ei õnnestunud näha.

Neil päewil aga sattus talupidaja A. T. ühel warahommikul põllule minnes, karule peale, kes weel end toitis kaertega. Kuna mees natuke häälitses, läksti karu ära lähedalolewale karjamaale. Järgmisel päewal pandi tähele, et karjast on murtud maha kolm lammast, ööseti aga märgati, et karu käib neid wähehaawal nosimas.

Praegusajal pole karu laskmine lubatud, jee loom on kaitse all. Et mesikäpp põldudel teinud ja teeb weelgi tublisti kahju, mis talle ka lubatud seadusliku kaitse all, siis on mitmed põllupidajad pöördunud kahjutasunõudmisega metsaameti poole.

Kui karu jääb ümbruskonda talwekorteri, siis on oodata karujahti, sest pedagoogika muuseumile lubatud karu pole eelmistel aastatel õnnestunud weel maha lasta.

Koonduse asi

lõplikult läbi?

Ka wanad kantsid mässawad.

Järjekordse hingedepüüdmise lawastas koondus oma tüsedamate jõudude abil pühapäewal, 10. sept. s. a. Wihula wallas, Wirumaal. Selleks päewaks olid mobiliseeritud sõaabi kaptenid Leps ja Soonberg, kui ka kõik kohapealsed koonduse wiimased mohikaanlased. Reklaami oli tehtud küll kuulutuste, küll isiklste kutsete, küll sekretäri ja teiste walla kuldsuude laudu. Aga asi ähwardas nigelaks kujuneda, kokku saa: di kõwa ülehinnangu juures ligi 60 inimest, kellest suur osa oli ilmunud selleks et näha koonduse ja ülejookjikute paraadi. Kuid see paraad kujunes haledaks ja armetuks. Omawoolilisest asub koosolekut juhatama wallawahwale tuntud suurus Prokk, kuna rtl. Soonbergi ei peetud tõllalt wõimeliseks jõulist muljet awaldama koonduse liikumisest, siis asendas teda Koppas, teise kõnelejana esines ülejookjik Leps. Leps, kaldus romantikasse ja hakkas roosiliisi ning fantastiliisi pilde maalima kroonikukutamise hilwedest, kuna inimesed tegelikust elust, aina kuulasid ja murgasid.

Järgmisena astus kõnelema Koppas, kes oma kõne selgejooneliselt jaotas taheks osaks: Esmalt puhtakujuline enesekiitus. Selles osas Koppas näitas ära missuguse wõimsa poolehoiuga tema riigikogusse waliti, kuidas temal riigikogus on suur autoriteet ja kõrge lugupidamine kõikide poolt, kuidas tema sõnal seaduste arutamise juures on otsustaw tähtsus, ja kuidas kõik teised, eriti põllumeeste kogude wanemad tegelased oma aja on ära elanud, kuna tema weel seisab nagu tugew tamm keset majanduse ja poliitika kriisi.

Teine osa kõnest oli pühendatud põllumeeste tegewuse ja nende juhtide mahategemisele ja koonduse ning ülejookjikute õilistamisele. P. s. selgitas Koppas, et tema ja ka koondus on põhiseaduse muutmiseks täiesti wastu.

Kõnebele järgnesid läbirääkimised, kus rahwas nõudis omalt poolt waliwat koosoleku juhataja. Isehakanud koosolekु juhataja Prokk aga keeldub seda tegemast ja teda asub kaitsma Koppas. Kõikidele nõudmistele waatamata ei lasta rahwal koosolekujuhataja walida ettekäände all, et sel korral wõiwat tekkida igasugused segadused. Selle peale hüüdatse rahwa hulgast, et kes selle eest wastutab kui mõni mees kotti pannakse! Olgugi, et läbirääkimisi takistatakse kõig'le sõna mitteandmisega, kujunewad need oohamatult elawaks. Näidatakse ära, et Lepsi justt pehme kooni kasust oli puhtakujuline luule. Ka muidu kiikatakse tema wäited hoopis ümber. Läbirääkimistel saab Koppas weel suurema sauna osalisiks kui Leps. Mitmelt poolt toonitatakse, et kunagi warem pole koosolekuil keegi ennast nii ülistanud kui Koppas. Keegi kohapealne tegelane küsis Koppaselt, et kas teie käsi ei wärise, kui teie nende meeste poolt loodud riigi kassast palka lähete wõtma, keda teie siin nüüd mahateete ja mustate.

Mingisuguse saatusliku eksituse tõttu hakkab nüüd üks noormees koonduse häälekandjast mahakirjutatud resolutsioone ettelugema, mis talle nähtawasti koosoleku algul ülesandeks oli tehtud. Sellejuures toonitab ta mitu korda, et need resolutsioonid on kindlasti tema oma poolt kirjutatud. Kuid sellele tegewusele on korraga mitmed koonduse kohapealsed tegelased ja ka kõnelejad wastu. Nii jääb see õilis ja hästi ettekawatsetud toiming ära. Kui Prokk koonduse-kogu põhikirja ette weerima hakkab, woorib rahwas saali uste poole. Põhikirja kohta selgitawat sõna ei anda ja asutajad meelitwad lahkesti rahwast liikmeks astuma. Seda õnnetust siiski ei sünni, kuna registreerimise algamisel ei jäänud peale registreerijate, — asutajate ja hiilgawalt läbi kukkunud kõnelejate saali kedagi. See ärritas aga kohapealseid koonduslasi nii, [illegible] mõned neist wäljaläinud rahwast wägi[illegible] läksid saali tagasitooma. Nii katsus üh[illegible]

Kaitseseisukorra küsimus ei lähe häältetamisele?

Arwamisi riigikogu juhatuse koosolekult.

Riigikogu ei tule erakordselt kokku?

Neljapäewal kell 12 päewal pidas riigikogu juhatus koosolekut. Juhatus oli koos täies koosseisus.

Nagu kuuleme, pole sel koosolekul mitte arutatud riigikogu erakorralise kokkunastumise küsimust. Seda pole üldse ülestõstetudki.

Peaküsimuseks riigikogu juhatuse koosolekul oli seisukoha wõtmine eelnõu kohta, mis on esitatud rahwahääletamisele panekuks riigikogu juhatusele ja millega tahetakse ära keelata kaitseseisukorra maksmapanemist rahu ajal.

Sel puhul esines riigikogu asjaajaja E. Madisson juriidiliste seisukohtadega. E. Madissoni arwamise järel põhiseadus ühse ei luba kaitseseisukorra küsimust rahwahääletamisele panna. Teiseks on ta leidnud, et praeguse põhiseaduse järel wõib kaitseseisukorda wälja kuulutada ka rahu ajal.

Riigikogu juhatus seda seisukohta ära kuulates otsustas, et need juriidilised wäited tulewad esitada juhatusele kirjalikult. Nende läbiwaatamiseks otsustati erilisel kokku tulla. Otsustati, et peale selle tuleb sama küsimuse kohta ka sise-kohtuministeeriumi kodifikatsiooni osakonna juristide arwamine ära kuulata.

Millal juhatus uuesti kokku tuleb, seda tähtaega kindlaks ei määratud.

Naerew maailm.

Mahajäänud nurk.

„Mida te mängite järgmisel nädalal?"

Teatridirektor: „Hamleti".

„Küll olete aga jäänud ajast maha — nägin seda tükki juba kuus aastat tagasi."

Kinos.

„Kas armastate ka Chopini?"

„Ja kuidas veel! Ta on ju nii kole naljakas oma suurtes saabastes!"

Sellepärast.

„Miks pole sind viimasel ajal sugugi enam näha Gretaga?"

„Me abiellusime."

Siiski.

„Mis on ülim inimõnn?" päris Jaan.

„Kuulsus!" ütles Anton.

„Armastus!" ütles Karl.

„Magamine!" ütles Eerik.

„Lora!" ütles Jaan. „Ülim inimõnn on minu uue luuletuskogu pealkiri. Loen teile sellest kohe ette!"

„Nii siis ikkagi magamine!" ütlesid Anton, Karl ja Eerik.

Vana armas „susla"

Nagu tigu ronib kitsaroopalise rong läbi vihmase sügiseilmastiku.

Konduktor astub vagunisse, uurib sõidupileteid, vaatab kahtlevalt otsa ühele poisikesele ja ütleb siis poisi isale:

„Kuulge: sel poisil peab olema lapsepilet. Ta on ju vanem kui viieaastane."

„Teil võib õigus olla. Aga kui sõitma hakkasime, oli ta vaevalt paar kuud üle nelja."

Isegi kontserdis!

„Te kälsite eile kontserdis. Mis te seal kuulsite?"

„Brahmsi moratooriumi!"

Võõrsõnad.

„Teie naine nõuab lahutust, kuna olete teda juba üle aasta täiesti ignoreerinud."

„Ignoreerinud? Noh, näete nüüd ise, härra kohtunik, kuidas see naine valetab. Pole jälgegi ignoreerimisest! Ma pole ju temast üldse väljagi teinud!"

Vana lugu.

Professori-härra on haige. Ta laseb kutsuda arsti. Varsti teatab teenija:

„Härra professor, arst tuli."

„Ma ei saa teda praegu kahjuks vastu võtta. Öelge talle, et olen haige!"

Merimehe jutt.

Keegi kõnetab sadamas merimeest:

„Kus on teie kodu, merimees?"

„Meie, merimehed, oleme igalpool kodus!"

„Ja kus elab teie pruut?"

„Kodu!"

Vahe.

„Abielus on ikka hea, kui mees ja naine võimalikult erinevad."

„Sellepärast ma ju otsingi rahakat naist."

Niisugune sigadus!

„Huuu, Ais murdis katki mu lepi!"

Häbemata poiss! Kuidas ta seda tegi?"

„Wirutoja talle lepiga wastu peab!"

Võllanali.

Kukkuw tööline: „Kas ütlen punaeristi autole, et ta ootaks, wõi sõidawad nad sulle teist korda järele?"

Pojad

„Kehkadel on ka igavene rist oma kolme pojaga. Üks mängib ja teine varastab!"

„Ja mis teeb kolmas?"

„See teeb mõlemat!"

„Kui kole!"

„No-jaa! Ta on helilooja!"

See teeb viha!

Proua Konts ja proua Kand kohtuvad tänaval.

„Öelge ometi," pärib proua Konts, „kas teie mees ka kõneleb unes?"

„Ei. Ta häbemata hing ainult naeratab!"

Ettevaatlik.

Proua Ponks oli ühe mõbleeritud toa üürinud tsirkuseartistile. Mõõganeelajale. Veel samal päeval ütles proua Ponks teenijale:

„Anna! Tänasest peale lugege noad-kahvlid ilusti üle, kui see tsirkuse mees tõuseb söögilauast."

Kanad.

„Te olete ju zooloog, härra doktor. Palun öelge mulle, kuidas eraldate noori kanu vanadest."

„Hammaste kaasabil."

„Kanadel pole ju hambaid."

„Aga minul küll!"

Tempo.

„Kas võid öelda, mis on tuul?"

„Tuul on õhk, millel on kiire!"

Asjatundja.

„Vabandust, kas võite öelda, kuhu ma jõuan, kui sammu sama teed kui too daamgi minu ees?"

„Kiusatusesse!"

Kirjud silmad

Kaks sõpra sõidavad hilja öösel tublilt viinavõtmiselt autoga Nõmmelt kodupoole. Raudtee ülesõidukohal peatub auto, et lasta mööda Ülemistelt alla kihutavat kiirrongi. Sõbrad ärkavad rongimürast kohkudes.

„Hõkk, hästivalgustatud majad olid selles tänavas, millest praegu läbi sõitsime!"

„Jaa! Ja kas nägid? Esimene maja põles!"

See ta on!

Arijuht (käskjalale): „Noh, Eduard, kas saite kätte raha Sepalt?"

Käskjalg: „Et. Pikal tänawal nr. 178 elawad kolm Seppa ja kõik ütlesid, et nad pole teile wõlgu, üks wiskas mu isegi uksest wälja!"

Arijuht: „See on see õige. Minge kohe tema juurde tagasi."

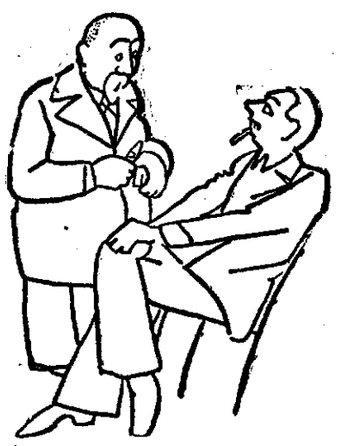

Meie noored.

„Olen mõtelnud, mu poeg, et astun nüüd äri juhtimiselt tagasi ja sina astub mu asemele."

„Tead, wanamees ... ole parem weel paar aastat, ja siis astume mõlemad tagasi."

Rekord.

„Härra Trihvaa, teie poeg tahtis ju oma mootorrattaga seada üles uut rekordit?"

„Eks ta seadnudki. Ta lamab käesoleval aastal juba kaheksandat korda haiglas!"

Üllatus.

„Mehed on ikka nii närused. Minu mees lubas mulle üllatuse, kui õpin ise keetma, ning ma sellepärast tegingi läbi keedukursuse."

„Soo. Ja milline see üllatus oli?"

„Ta vallandas köögitüdruku!"

Tänavanurgal.

„Tere, tere, poeemand! Mõelge ometi, täna hommikul nägin proua Kriisat ja ta jutustas mulle loo, millest kõnelesin teile hiljuti ja palusin, et te ei jutustaks seda kellegile edasi, kuna olin proua Keldrile, kellelt selle loo kuulsin, lubanud, et ei räägi sellest kellegile!"

„Mõtle ometi! Ja proua Kriisa ometi tõotas mulle pühalikult, et ei räägi ühelegi inimesele sellest, mis ma talle jutustasin!"

„Noh, asi pole nii hull. Ma lubasin talle, et ma teile ei ütle, et ta mulle ütles, mis te talle ütlesite!"

Nõuandenurk

Küsimus: Soowin andmeid wabatahtlikuna lennuwäkke ja lennuwäe awiomotoristide klassi pääsemiseks. Kas wõetakse lennuwäkke wabatahtlikke wastu? Olen 19-a. 6-kl. algkooli haridusega noormees. Mis ajaks tuleb palwekiri sisse anda, kui tahan jaanuarikuu kutsega komisjoni minna? Kelle nimele tuleb woi misjugusesse ametiasutusse saata palwekiri. Kas wõetakse awiomotoristide klassi wabatahtlikke? Kas pääsen eelmainitud haridusega sisse? Peab enne mootorit põhjalikult tundma wõi ei ole oluline. Kui peab, kas on soowitaw minna autojuhtimise kursustele? Millal algab uus lend tegewust awiomotoristide klassis? Kas on õppimine omal tulul? Saab peale lõpetamist koha peale töötama jääda? Millist mootorit käsitatawat raamatut soowitate puht algajale lugeda, kust teda tellida ja kui kallis ta umbes on? Kui pääseb awiomotoristide klassi, siis mis ajaks ja kelle nimele palwe sisse anda. Ütlese, kas pääseb nimetatud haridusega kuskile kaitsewäe kooli sisse?

Lugeja 3334.

Wastus: Lennukool komplekteeritii tänawu suwel 1. juulil. Selle kursuse wäljaõpe wältab kuni 1. maini 1935. Alles siis wõetakse sinna uusi õpilasi. Soowijad peawad jalgwõres enne noorsõduri eksami ära tegema ja siis alles wõetakse neid awiomotoristide klassi. Kui teid just tehniline kõlg huwitab, siis wõiks soowitada astuda teenima autotankide rügementi.

Küsimus: Kapsaste haigusest. Meil kapsade lähetwad paatresse. See kapsahaigus awaldub selles, et kapsale kaswab alla karwane, wahel ka hareline mugul, millele lõpuks usfid sisse lähetwat ning siis mädanema hakkab — kapsas ongi siis otsas. Millest on see haigus tingitud ja kuidas seda parandada.

Lugeja 14964.

Wastus: Teie kapsad hävitab nuuter ehk kapsa juurepõletik, mille tekitajaks on limaseen Plasmodiophora brassicae. Nimetatud haigus antakse edasi peaasjakkult haige mulla kaudu. Eriti rõõgeseid lewib ta lauamulla kaudu.

Nuutri wastu wõitlusabinõudeks oleks nimetada: 1) Haigete taimede kõrwaldamine ühes juure ümber olwa mullaga. 2) Wähemalt 6 a. jooksul haigele põllule kapsaste, kaalide, naeriste mitteküülwamine. 3) Taimelawades sigu haigusewaba mult. 4) Haige mulla desinfitseerimine põletatud ja peeneks jahwatatud lubjaga, andes lubja hektaarile 2500 kg. Lubjamine sündigu ½—1 a. enne külwi. 5) Haigeid juurikaid (kaalid, naerid) ei tohi loomadele sööta — haigusesõnad wiiakse sõnniku kaudu jälle põllule.

Toimetusele saadetud kirjandus

„Põllumees" nr. 17. ilmus järgmise sisuga: Leiwaterawilja päewaküsimusi, agr. A. Eckbaum. — Silo wõlmistamine loomasõõdaks on tarwilik, agr. End. Wint. — Uusi õpetamisnõõmaluisi noortele, agr. Wint. — Kuidas peawad olema wõõljaweetawad linad sorteeritud ja paketitud, L. Timpka. — Taliniisu sortide saagiwõõrtusest, M. Pill. — Piimrotus ja piimaweed, Dr. H. Ruubel. — Mida pidada silmas wõõlsapuu aedade ajutamisel, Dr. J. Port. — Komposti wõlmistamisest, aednik A. Lõo.

„Maanoored" nr. 9. Ilmamaade kirjutamine, A. Kurwits. — Lõikuse laul, Oskar Kolk. — Sügismeloodia, Ewo Eldo. — Kuulla, mida jutustab sulle kodumaa muld, O. Kolk. — Isade ja poegade probleem Tammsaare „Tões ja õiguses", J. Wõigamt. — Neile kes nõõtawad surma, O. Särel. — Tahame õunu, lõõmiwõõd õunapuudele, nt. — Tõstud wõõtawad häid juhte, E. Oummann. — Kui kõõlendawad wõõjad, J. R. — Magamistoa sisustamisest, H. Welberg. — Piludega kaunistatud lina, S. Jams. — Odawaid aiasaaduste alalhoiu wõise, H. Pagland. — Leedu maanoorte tööst, agr. A. Eckbaum. — Kirjanduslikk rinnawaade. — Maanoored wõistlemas.

Eesti „jänesed" Peruu laewadel.

„Lennuki" ja „Wambolaga" sõitis salaja kaasa hulk Tallinna poisse. Kõige noorem neist 13-aastane. Poisid ilmusid nähtawale merel. Nad wiiakse Perusse?

Laewadega oli Londonis äpardusi.

Paari Peruu madruse mahajäämine oma laewalt ja nende armuseikluste kurb lõpp Tallinnas on ajalehtedele rohkesti kirjutamise materjali andnud. Hoopis suurema sensatsioonina kõlab aga nüüd see teade, mis wiimastel päewadel Tallinnasse jõudnud, et meie endiste sõjalaewadega on Tallinnast kaasa sõitnud ka 7—8 eesti „jänest", kõik noored poisid, alla 20 a. wanad. Kõige noorem neist on 13-aastane Pärtseli nimeline poiss, kuuldawasti ärimees Pärtseli poeg. Poisid on kuidagi salaja laewadele pääsenud ja endid laewaruumis kuni laewade wäljasõiduni warjul hoidnud. Arwatawasti aitasid neile kaasa ka mõned Peruu madrused.

Merel tulid poisid laewade juhtkonna hämmastuseks lagedale. Wäga kurjad nende peale siiski ei olnud, kuna poisid näisid lõsna hakkajatena. Mis nendega ikka teha, leelt nad ju ka ei mõista. Muudkui anti siis poistele Peruu madruste rõiwad ümber ja pandi laewas tööle, millega poisid ka hästi nõus olid.

Diwiisiülem kapten Pizarro lubanud 13-aastase Pärtseli wõtta oma hoole alla ja wiia Perusse oma mõisa elama. Külap talle seal tööd ka leidub.

„Almirante Guisse", see on „Lennuki", peal olewat neli eesti poissi, „Almirante Villari" või „Wambola" peal ka 3—4 poissi. Poisid loodawad, et peruulased nad üle ookeani wiiwad indiaanlaste juurde, oma unistuste maale.

Sõit Tallinnast Londoni läks meie endistel sõjalaewadel eesti instruktorite juhtimisel üsna hästi, kuid Londonis, kui eesti meremehed olid laewadelt lahkunud, juhtus wärskete „almirantedega" paar äpardust. „Lennukile" hakanud peruulased oma käe peal „auru tõstma" ja pannud katla lüdema, kuid unustatud ära, et kattlas peab ka wesi olema. Katel põlenud läbi. Muidugi pole laew selle tõttu weel liikumiswõimetu, sest laewal on weel neli katelt peale läbipõlenu.

Ka „Wambola" saanud kannatada peruu meeste wilumatuse tõttu. Laewa kruwi walgest metallist kamm-laager oli unustatud õlitamata ning laager põles läbi. Nii ei saa „Wambola" praegu oma teist kruwi kasutada.

Kuuldawasti tahawad peruulased juunduda Londonist kuhugi Portugali sadamasse, kust alustatakse reisi üle ookeani. Peruu ohwitserid olewat aga awaldanud meie meremeestele arwamist, et ega nad oma jõuga wist küll üle ookeani ei pääse ega usalda minna. Saksamaalt on Peruu walitsus ostnud weel ühe suurema kaubaauriku — ka sõjalaewastiku täiendamiseks. Wõimalik, et „almiranted" wiiakse koguni purjiiris üle ookeani.

Mustemat tõugu meeste käes olewat ka laewad oma näolt muutunud mustemaks. Peruu poisid ei panewat just erilist rõhku puhtusele.

Londonist tulnud laewadele peale weel umbes 40 meest. Need olnud näolt weelgi tõmmumad kui Tallinnas käinud meheb.

Läbisaamine eesti ja peruu meremeeste wahel olnud kogu aeg hea. Peruulased lubanud isegi kirjutada oma edaspidisest reisist ja päralejõudmisest. Eestlased — instruktorid jõudsid teatawasti neil päewil Londonist Tallinna tagasi.

Nagu tagasitulnud meremeeste suust kuuldub, olid peruulased ka Kiili kanalis kord raskes kimbatuses. Ühel ööl ärratati meie meremehed üles hüüdega, et „laew wajub". Selgus, et mehed olid öösel hakanud naftat laewa pumpama, kuid tegid seda oskamatult, et laew hakkas oma raskusega ühele küljele kalduma. Meie mehed asusid appi ja laewa hädaoht möödus.

Kaasasõitnud jäneste nimedest on teada peale Pärtseli weel esialgu ainult Tapa poiss Arnold Arowald, 22 a. wana.

Metsarewident sai jahipüssist surma.

Raskelt haawatu kukkus üle paadi ääre wette. Õnnetu suci haiglas.

Ootamatult raske õnnetus juhtus riigikontrolli ametniku Paul Männikuga neljapäewa õhtul Karksis Polli metsaülema ligiduses ajutwal järwel. Koos teise metsarewidendi Eduard Andersoniga läks Männik pärast päewast rewideerimisetööd õhtupoolel kella 5 paiku järwele kalastama. Lindude laskmiseks wõeti talust, kus meheb olid korteris, kaasa ka jahipüss. See pandi paadi põhja. Anderson asus sõudma ja Männik wedas lanti. Korraga hakkas Männik paadi põhjas lebawat püssi toruotsapidi wälja tõmbama. Arwatawasti jäid aga püssi kuked paadi istelaua taha kinni ning kõlas pauk. Laeng tungis Männikule paremasse õlawarde. Haawatuna kukkus mees üle paadiääre wette. Sealt tõmbas ta wälja laaslane Anderson ning katsus siduda haawa kinni, kuid werejooksu ei suutnud ta sulgeda. Sõudis siis kaldale, kust Männik läks omal jalal weel taluni. Seal kutsuti arst wälja, kuid ka see ei suutnud were woolamist täiesti takistada.

Kohaletellitud autoga wiidi haawatu Wiljandi haiglasse, kuhu jõuti keskö paiku. Werekaotus oli aga olnud nii suur, et haiglaski ei suudetud enam mehe elu päästa. Kella kahe ajal heitis Paul Männik hinge.

Kadunu P. Männik oli wana 30 aastat. Ta oli lõpetanud Tartu ülikooli metsateaduse osakonna. Kuulus korp. „Sakala" peresse. Riigikontrollis oli ta teeninud üle kolme aasta.

Kooliõpilasena wõttis P. Männik osa ka wabadussõjast, teenides Wiljandi kooliõpilaste roodus. Rindel ta pääses imekombel surmast. Temale tungis kuul rindu, kuid rinnal kantaw padrunitasku ja padrunid wähendasid niiwõrd kuuli lõögijõudu, et kuul ei suutnud enam wigastada siseelundeid, kuigi tungis lihha.

Riiüd aga sai surmawaks haawlipüsst laeng.

Kambjast leiti muinaswara.

Tee kaewamisel sattusid töölised asjade kogule, mis 1400 aastat wana.

Kambja-Kanepi tee õgwendamisel sattusid töölised Kambjas wanade esemete kogule, mis on wäärtuslikuks arheoloogiliseks materjaliks. Leitud asjade hulgast on tähtsamad 2 hõbedast kaelawõru, üks hõbedane sõlg, mis pealt löödud üle kuldplekiga, kaks hõbedast sõlge ilustustega, üks hõbedane käewõru, üks käewõru pronksist ja osa metallwöost, mille küljes weel nahast osi. Leitud asjad anti reedel ülikooli arheoloogia kabinetile üle. Nende asjade wanadust hindawad eriteadlased 1300 kuni 1400 aasta peale.

Suurem osa esemeid on kohaliku päritoluga, kuid üks sõlg ja pronksist käewõru on pärit Ida-Preisimaalt. Selliseid leide ei ole senini arheoloogia kabineti kogudes.

Samas Kambja ümbruses leiti tänawu suwel wana kalmistu uurimisel weel mitmeid muinasesemeid, kuid niüüdne leid on täiesti iseseisew. Asjad saadi ühe wana männi alt. Näib, et nad olid omal ajal kasti asetatud, kuna nad leidusid üksteise ligiduses ja olid ümbritsetud musta wöödiga. Ligidusest leiti ka üks pealuu.

Belgia ekskursandid Saksamaal kadunud.

Stokholm, 14. septembril. „Stockholms Tidningen" teatab Brüsselist: Umbes kahe nädala eest sõitis Saksamaale Belgia ekskursioon, mis koosnes 18 isikust. Kui ekskursandid olid jõudnud Saksa territooriumile, piirati nad ümber rahwussotsialistlike rünnakrühmlaste poolt. Neilt küsiti, kas nemad tulewad sellest Belgia linnast, kus 1914. aastal tapeti Saksa sõdureid. Kui siis belglased wastasid, et just sakslased olid need, kes tarwitasid selles linnas wägiwalda, tungisid rünnakrühmlased neile kallale ja pekstid nad läbi. Ekskursandid wiidi rünnakrühmlaste poolt ära. Sestsaadik ei ole Belgia ekskursantidest enam mingisuguseid teateid. Brüsselis ollakse mures nende saatuse pärast.

Siin leiab see teade wähe uskumist. Wähemalt ei saa pidada tõenäoliseks ekskursantide kadumist.

Koolinõunikud külastawad

Autowargad jooksid

kriminalistile „sülle."

Narwa maanteelt warastatud auto tabati Tartu maanteel. — Tsiklist Johansoni mootorratas Peningi metsas

Tallinna lähedal Tartu maanteel tabasid kriminaalametnikud reede hommikul autowargad Peeter Kullerkannu, 29 a. wana, ja Johannes Ustalu, 32 a. wana, kes eelmisel ööl Narwa maanteel asuwast garaažist olid warastanud Peeter Eilmanni weoauto ning Kompassi tänawalt wöörastemaja „Unioni" eest motosportlase Ludwig Johansoni mootorratta AJS. Tabamisel mehed sõitsid warastatud weoautoga linna poole. Ka warastatud mootorrattas saadi kätte.

Autowargus Narwa mnt. nr. 11 asuwast garaažist toimus kella 5 paiku hommikul. Kullerkann, üks warasteft, oli warem P. Eilmanni teenistuses autojuhina, kuid mõni aeg tagasi ta wallandati. Eilmannil oli garaaž üüritud kahe peale kellegi teisega. Kullerkann ilmus neljapäewa õhtul tolle teise garaažiosaniku juure ja palus mingil ettekäändel wõtit. Polnud põhjust seda keelata, sest Kullerkann oli tuntud Eilmanni autojuhina. Öösel selle wõtme abil toimitigi autowargus. Hiljem asetati „Unioni" eest autole Johansoni mootorratas ning sõideti maale, kus tsikkel peideti metsa.

Kriminaalpolitseil oli andmeid, et wargad on sõitnud linnast wälja Tartu maanteed mööda. Neid asuti autol jälgima. Ei tulnud sõita kuigi kaugele, kui nad ise sõitsid kriminalistidele sülle. Mootorrattawargust nad algul eitasid. Aga autost leiti tsiklipump, mille Johanson tunnistas omaks, nii et salgamine ei aidanud. Warastatud mootorratta peidukohta nad siiski ei teatanud. Asuti otsima teeäärsetes metsades, ja nagu reede ennelõunal teatati telefoniteel kriminaalpolitseisse, leiti tsikkel metsast Peningi walla piirides.

L. Johanson peatus wöörastemaja „Unionis" juba mitmendat päewa. Ta oli sõitnud Tallinna, et wõtta osa piihapäewal peetawast wõidusõidust.

Nii Kullerkann kui Ustalu on warem korduwalt karistatud warguste eest. Warguste pärast Kullerkann Eilmanni juurest wallandatigi.

Peekonisigade hind hakkab langema?

Peekonikontingent on wäiksem kui toodang.

Eesti peekonikontingent 15. septembrist kuni 1. märtsini on määratud Inglismaa poolt 30,450 tsentneri suuruses. Sellekohane teade saabus reedel. Suwise peekonikontingendi ülejäägi kasutamise kohta ei ole aga mingeid andmed. Meie ametiwõimud on unustanud selle kasutamist õigel ajal paluda. Kui seda endise kontingendi ülejääki kasutada ei saa, siis wõib tulla praegusel sügisesel hooajal tõsiseid raskusi meie peekoni turustamisega, kuna uus kontingent on wäiksem kui meie toodang.

Käesolewal nädalal on tapetud eksporttapamajades umbes 2000 siga. Kui aga uus kontingent jaotada wõrdselt kogu aja peale, siis saaks saata Inglismaale ainult 1400 sea ümber nädalas. Neil asjoludel on karta, et peekonisigade hind hakkab langema.

Rukist pakutakse üle 40.000 tonni.

Rukkipakkumiste kokkuwõtete tegemisel selgus, et tänawune rukki pakkumine põllumeeste poolt on kujunenud ootamatult suureks. Reedel tehtud arwestuse järgi oli pakkumisi ümmarguselt 40.000 tonni peale, kuid et osa omawalitsusi olid selleks päewaks weel awaldusleheid jätnud saatmata, siis wõib ütelda, et koausummas ulatub pakutaw rukkihulk üle 40.000 tonni.

Tartus suleti leht.

Tartu leht „Herold" suleti, kuna oli sõandanud ilmuda tsenseerimata. Lehe wäljaandjale Hans Siimule määrati 300 krooni trahwi.

Tartus sõitis auto politseikordnikule otsa.

Wahipostil olewale politseikordnikule Tartus, Poe ja Küüni uulitsate nurgal lihutas neljapäewa õhtul otsa sõiduauto B—245, mida juhtis Rudolf Milistfer, elukoht Puiestee 67. Kordnik Jaan Ulits jäi lõõgi tagajärjel meelemärkuseta lamama. Ta toimetati haiglasse, kus wigastus siiski tunnistati kergeks. Tehti kindlaks ribikontide murre. Mees läks koju.

Pealesõitmine on juhtunud selja tagant.

Koonduse lehe „andmed."

Missuguste wõtetega koonduse leht opereerib, selleks alamal wäike näide. Wiimases numbris teatab „Maaleht", et pärast krooni kursi kukutamist olewat wäliskaubanduse läbikäik tunduwalt kaswanud, sest tänawu olewat juulikuul kaupasid wälja weetud 5,8 milj. krooni eest, eelmisel aasta 5 milj. krooni wastu. „Maaleht" teeb sellest järelduse, et juulikuu wäljawedu olewat 16 protsent kaswanud.

See koonduse „statistika" on puhtakujuline wassimine, sest igaüks teab, et tänawu juulis oli meie rahal madalam wäärtus kui mullu. Sellepärast ei saa nende kahe aasta wäljaweo andmeid rahas üldse wõrrelda, ehk kui seda tahetakse teha, siis tuleb selleks wõtta ühtlane alus. Wiies wastawad arwud ühtlasele alusele, näeme, et rahaliselt oli tänawu juulikuu wäljawedu tublisti wähem mullusest.

Nii on tõeline pilt hoopis teistsugune, kui seda koondus kujutab.

Heinakuhja alt leiti puusärk.

Omapärane leid Ülenurmes.

Neil päewil leiti Tartumaal Wana-Kuuste wallas Ülenurme mõisa läheduses heinakuhja alt lapse puusärk, mis oli walmistatud lihtsatest laudadest.

Senini pole korda läinud kindlaks teha, kelle omandus puusärk on ning mida temaga kawatseti ette wõtta.

Räänk karistus Tsitre salawedajaile.

4540 krooni tollitrahwi ehk aastaks türmi mõistis Tallinna-Haapsalu rahukogu 14. septembril Tsitre piiritusewedajad Walter Ludwigi p. Lewströmi ja Woldemar Juliuse p. Kleesmenti. Peale selle karistati neid weel kuuekuise wangistusega. Lewström ja Kleesment tabati piiritusewedolt öösel wastu 4. septembrit 1930. a. Nende juurest saadi kätte 24 pleekmõu 240 liitri wälispiiritusega. Osa piiritusewedajaid põgenes. Tollinõukogu karistas mehi 4540 kr. suuruse tollitrahwiga, mille ülemrias wõidi ka rahukogu.

Röövimiskatse Pärnus.

Neljapäewa õhtul tungis Pärnus, Weske uulitsal Wõrumaa saapakaupmehe Aleksander Trowini kallale Juhan Lawi, et temalt röövida raha. Röövitaw oli aga röövlist tugewam ja kiskus Lawi käest ära lumminuia, millega see tahtis Trowini lüüa. Hiljem wõeti ka Lawi elanike poolt kinni. Kusagil restoranis on Lawi näinud Trowini raha lugemas, mispeale wõttis ette ka kallaletungi. Trowinil oli kaasas 1000 kr. raha.

Koolinõunikud külastawad

Raadio saatekawa.

Pühapäewal, 17. septembril.

Tallinn, 298,8 mtr. 8.55 sakfakeelne jumalateenistus Niguliste kirikust. Lõpuks heliplaate. 10.25 jumalateenistus Toomkirikust. Teenistust peab Pauluse koguduse õp. R. Uhke. Lõpuks heliplaate. 12.30 põllumajanduslik loeng. 13 põllumajanduslikke teateid. 13.10 lõunane kontsert. Juh. R. Palm. Orkester: Offenbach, awam. op. „Orpheus allilmas". Zeller, walss „Olen laps Reinilt". Drigo, süit balletist „Nõiutud mets". Widor, Serenaad. Schytte, Norra talupojatants. Clarke, Weeroos. Futshik, Marss. 18.30 kohtunik Rutherfordi köned. 18.30 reklaami ja heliplaate. 18.45 päewaundiseid. 19 lugemistund (esineb Arnold Waino). 19.30 Kirillowi mandoliinistide kwintett. Mozart, Ascanio in Alba. Eilenberg, Mauri serenaad. Monti, Csardas. Wene fantaasia. 20 ülekanne Tartust. 20.05 kontsert. Juh. R. Palm. Orkestri ettekandes mööduud nädala kaunimaid palasid. Wahepeal sooloettekandeid heliplaatidelt. 21.30 wana tantsumuusikat heliplaatidelt. 22.15 moodsat tantsumuusikat dancing-restoranist „Meriklubi".

Tartu, 579 mtr. 10 jumalateenistus Eesti apostliku-usu Jüri kirikust. Teenistust peab ülempreester Kokla. 12.30 ülekanne Tallinnast. 17.30 ülekanne Tallinnast. 18.30 reklaami ja heliplaate. 18.45 ülekanne Tallinnast. 20 ilmateade ja ajaväitaja öiendus. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Esmaspäewal, 18. septembril.

Tallinn, 298,8 mtr. 17.45. Reklaami ja heliplaate. 18.00. Wäikemaisi päewaundiseid. 18.15. Heliplaate. 18.45. Kodumaisi päewaundiseid. 19.00. Ülekanne Tartust 19.30. Inst. F. Olbrei raadiowestlus. 20.00. Ülekanne Tartust. 20.05 Kontsert heliplaatidelt.

Tartu, 579 mtr. 17.45. Reklaami ja heliplaate. 18.00. Ülekanne Tallinnast. 19.00. Inglise keele tund (mag. Silwet). 19.30 Ülekanne Tallinnast. 20.00. Ilmateade ja ajaväitaja-öiendus. 20.05. Ülekanne Tallinnast.

Teisipäewal, 19. septembril.

Tallinn, 298,8 mtr. 17.45. Reklaami ja heliplaate. 18.00. Wäikemaisi päewaundiseid. 18.15. Lasteund. 18.45. Kodumaisi päewaundiseid. 19.00. Heliplaate. 19.30. Artur Sillenberg: „Ekskursioon teatri minewikku". 1. loeng: „Antiik teater". 20.00. Ülekanne Tartust. 20.05 Kontsert. Juh. R. Palm. Orkester: Fourdis, awam. „Keltic". Sinding, Kewadetahm. Dworaak, Slaawi tants nr. 4 Lachaume, süit „Trianon". Glazunow, Fantastiline walss. Tchaikowski, fant. op. „Jolanthe". Wahepeal sooloettekandeid heliplaatidelt. 21.00. Esperantoteelne nädalakroonika. 21.10. Kontserdi järg: Orkester: Bizet, L'Arlesienne süit 2. Fucik, Florenstinarss 21.30. Heliplaate.

Tartu, 579 mtr. 17.45. Reklaami ja heliplaate. 18.00. Ülekanne Tallinnast. 20.00. Ilmateade ja ajaväitaja-öiendus. 20.05. Ülekanne Tallinnast.

Röövimine Narwa-Jõesuus.

Röövitu seoti traadiga puu külge kinni.

Öösel wastu reedet riisuti Narwa-Jõesuu kalurilt 47 krooni, mees pekseti waesemaks ja seoti traadiga puu külge kinni.

Neljapäewa õhtul kümmekond minutit enne kella 12 kuulsid kaks Narwa-Jõesuu kalurit, noormehed N. Komarow ja Karu, uulitsal kõndides mingisugust oigamist. Tähelepanelikumalt kuulates, selgus, et oigamine kostub plangu tagant.

Roniti üle plangu, kus leiti werise näoga mees, kelle käed seotud traadiga põlwede alla kokku, nõnda et ta ei saa püsti tõusta, ja teise traadiotsaga omakord puu külge kinni.

Karu jooksis kohe arsti juurde, kes elab samas läheduses, ja Komarow politsei postile. Warsti olid arst, politseinik ja läheduses maja elanikud kohal. Mees päästeti lahti

Toibudes selgitas mees, et tema nimi on Wassili Frolof, 22 a. wana, abielus, 2-a. poja isa, elukutselt kalamees.

Päewal olnud ta tööl. Õhtul kella 11 ajal koju tulles, karanud plangu warjust tundmata mehed temale kallale, ja mis edasi sündinud, seda tema ei mäleta, on olnud meelemärkuseta olekus.

Taskuid järele waadates, selgub, et temalt on röövitud 47 krooni raha.

Röövlid on tema nähtawasti uimaseks löönud, raha ära wõtnud, ja siis ta kinni sidunud.

Frolof kahtlustab röövimises oma tuttawaid, kes näinud, kui ta päewal raha saanud.

Ajakirjandus.

Neurasteenia ja saagimaania.

„Hommikleht" on jälle nähtawasti siinse maailmaga wastollu sattunud, sest ta kirjutab sapiselt:

„Neurasteenia on salakawat haigus. Ta tekib ja areneb haigele enesele teadmatult.

Ühiskonnale on neurasteenik sama kardetaw kui waimuhaige. Ta on kergesti ärritataw, kaskaalutu, otsusewõimetu, wastutustundetu, ükekas, suruse- ja wõimuhull ning hüsteeriline.

Et neurasteenia ka meil Eestis lewinemas, siis on tähtis, et iga normaalne inimene oskaks terweid haigetest eraldada. See on aga üsna lihtne. Neurasteeniku tähtsamaks tunnuseks on see, kui üks peab ainult ennast terweks ja kõiki teisi ning kogu rahwast neurasteenilisteks. Waadake ringi, kes teie hulgast seda teeb ja teie teate, kellega on tegemist...

Neurasteeniaga lähedane sugulane on teine moodsa elu haigus, saagimaania. Sedr ladinakeelset nimetust on raske tõlkida eesti keele Selle tähtsamaks tundemärgiks on üha ühiskonna wara järele. Ta teeb wõlgasid, kuid ei tunnista neid. Ta rikub seadust oma tasku huwides. Kui midagi kusagil ripakile jääb, siis pistab selle oma taskusse. Saagimaania on üks kardetawamatest neurasteenia kõrwalhaigustest: ta on nakkaw ja wõib muutuda massiliseks.

On weel teisigi neurasteenia kõrwalhaigusi, nagu hirm awalikkuse ees, tontide nägemine igas põõsas, wõltsimise ja waletamise tung, tallatakkumine, roomamine omast tugewama ees, põlwekaapimine, sulitempude tegemine ausa näoga, tuule ruskaga tagaajamine ja tõsiasjade kujutamine nii, kuidas see omale kasulikum on. Kõik sarnased neurasteenia kõrwalhaigused on wägu kardetawad haigele endale kui ka ühiskonnale ja seepärast tuleb nii alghaiguse, neurasteenia kui ka ta kõrwalhaiguste wastu ühiskonna terwise nimel alustada halastamata wõitlust."

Elukoha muutuse tõttu müüa Järwamaal Wäinjärwe wal., Erwita as., 15 wersta Rake ja Järwa-Jaani raudteejaamast, suuretee, järwe ja meierei juures wäga hea põllu-, heina- ja karjamaaga — ilus ja kõigiti korrasolew talukoht. Suurus 34 ha, sellest põldu 18, heinam. 6, karja- ja metsamaad 10 ha. Hinnatud 265 puhtakasurubla. Hooned: elumaja, karjalaut, kanala, saun, kiiun jne. Kõik uued ja korralikud. Lähemalt om. Albert Suurkiwi, Koeru, tel. 17-c.

Koonduse lehe „andmed."

Missuguste wõtetega koonduse leht opereerib, selleks alamal wäike näide. Wiimases numbris teatab „Maaleht", et pärast krooni kursi kukutamist olewat wäliskaubanduse läbikäik tunduwalt kaswanud, sest tänawu olewat juulikuul kaupasid wälja weetud 5,8 milj. krooni eest, eelmisel aasta 5 milj. krooni wastu. „Maaleht" teeb sellest järelduse, et juulikuu wäljawedu olewat 16 protsent kaswanud.

See koonduse „statistika" on puhtakujuline wassimine, sest igaüks teab, et tänawu juulis oli meie rahal madalam wäärtus kui mullu. Sellepärast ei saa nende kahe aasta wäljaweo andmeid rahas üldse wõrrelda, ehk kui seda tahetakse teha, siis tuleb selleks wõtta ühtlane alus. Wiies wastawad arwud ühtlasele alusele, näeme, et rahaliselt oli tänawu juulikuu wäljawedu tublisti wähem mullusest.

Nii on tõeline pilt hoopis teistsugune, kui seda koondus kujutab.

Loodetaw ilm laupäewal, 16. septembril.

Öösel merel ja Peipsil keskmisest kõwani, maal keskmise kiirusega puhanguliisi, päewal üldiselt raugewaid põhjakaarte tuuli, rünkpilwitus, kohati harwad hoowihmad, peamiselt Ida-Eestis, jahe.

Suitsetajad! **Näitusekülastajad!**

Täiusliku mõnutunde suitsetamisel annavad Teile ainult

paberossid ja tubakad,

sest nende **kõrge kvaliteet on püsiv.**

Paberossid:

„STANDART“	— 20 tk.	40	senti
„SEVILLA“	— 25 „	35	„
„AHTO“	— 25 „	20	„
„TALUR“	— 25 „	20	„

Paberossitubakad:

„NEEGUS“	— 50 gr.	10[illegible]	senti
„ETK Nr. 1“	— 50 „	80	„
„KOTKAS“	— 50 „	60	„

Plibutubak:

„MESIKÄPP“ — 50 gr. 40 senti

Müügil igalpool! **Proovige — veenduge!**

Kes hästi ja odavasti riietuda tahab, see ostab ja teettab oma valmisriided ainult

R. Blumbergi

valmisriiete-ärist

Paides, Turuplats 13,
pealadu Viljandis, Lossi uul. 15.

Alati saadaval rikkalikus valikus ilusaid ja moodsaid **naiste ja meeste mantleid, palituid, ülikondi, üksikuid pükse j. n. e.**

Laos mitmesugused karusnahad, kraed, mütsid, plüüsh- ja viltkaabud jne. Rikkalik valik pudukaupadest, nagu kaelasidemed, sallid, kampsunid, vestid j. n. e.

Hinnad väljaspool võistlust.

Esimese järgu töösaadused.

J. Leithammeli kauplused

Paides, Tallinna uul. 12 ja Turuplats 12. Telef. 87.

Rikkalikus laos
riide-, pudu-, ja koloniaalkaubad,
raua-, alumiinium- ja klaaskaubad.

Lambid suures väljavalikus ja odavamate hindadega kui mujal.

Müük en gros ja en detail.

Pühapäeval ärid avatud kella 9—11 homm.

Vajatakse kohe vilunuid

kännuvõtjaid töölisi

kestvale tööle. Lähemaid teateid saab Järva-Jaanis H. A. Rööpsoni kauplusest ja Aegviidus terpentiini- ja tõrvatehasest.

Õpilaste vastuvõtmine

Koeru põllumajand. täienduskooli

on alanud ja toimub igapäev kooli kantseleis, Arukülas. Kirjade aadress: KOERU. Vastu võetakse mõlemast soost algkooli lõpetanuid. **Õppemaksu ei ole.** Kehvemaid õpilasi toetatakse võimaluse järgi töömaterjali hankimisega jne. Koolis õpetatakse: Poeglastele: puu- ja rauatööd, aiandust, mesindust, põllundust, karjandust, arvepidamist jne. Tütarlastele: kangakudumist, rõiva- ja pesuõmblust, söögivalmistamist, koduhoidu, kunstpesemist, ilutrikimist, aiandust, karjandust. Töö toimub asjatundlikul juhatusel kooli laiendatud ja vastavalt sisustatud töökodades Koolijuhataja.

Tapa Põllumeeste ühispank

Tapal, Pikk uul. 9, telef. 75.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

●

Ühispank on kõige kindlam raha hoiukoht.

Kinnitusselts „OMA“

Põhikapital ja tagavarad Kr. 600.000.

Kinnisvarad väärtusega üle Kr. 200.000 Tartus ja Viljandis.

Seltsi juhatuses rahva enda poolt valitud omavalitsuste ja põllumajandus-ühingute juhtivad tegelased.

TOIMETAB:

Tule-,
elu-,
rahe-,
looma-,
murdvarguste-,
klaasi- ja
õnnetusjuhtude kindlustusi.

Edasikindlustuste vastuvõtmine valla seltsidelt.

Uus elukindlustuse viis —
perekonna-kindlustus

Juba ühekroonise kuumaksuga võib kindlustada mõõduka summa. Nõudke lähemaid teateid.

Peakontor Tartus, Riia uul. 41.

Järvamaa peaesindus Paides, Turuplats 13.

Esimest ja viimast korda!

Peatub kodumaal läbireisul Paides astroloog - spiritist

Marco Polo,

kes on õpetatud maailma kuulsa astroloogi poolt ja praktiseerides aastate jooksul palju juurde õppinud. 1 kuu jooksul on viis minu eltekuulutust täide läinud Haapsalus, milledest inimest ei varem aimugi polnud. Avastan spiritismi abil saladusi, mida keegi pole suutnud selgitada. Ütlen ära, mitu tähte on teie nimedes, perekonna arvu j. n. e. Annan nõu ja abi armastuse asjus jne.

Olen tuntud kuulsuse poolest Soomes, Poolas, Läti-s ja mujal. Kus olen töötanud, seal on mind saatuse tundjaks ja prohvetiks nimetatud. Mitmelt poolt olen tänuavaldusi saanud. Aadr.: Paides Tallinna uul. nr. 22. Tasu kokuleppel.

Vajan õmbluse- ja kunstkäsitöödele kohe tööarmastajaid

õpilasi.

Naisrätsep Liisi Paulson, Paides Tallinna uul. nr. 24.

Mehaaniline puutööstus A. TÕNISSON

PAIDES, Tallinna uul. nr. 11

Valmistab kõiksugu mööblit:

saali, magamistubade jne. sisseseadeid, kappe, kummuteid jne. Igasugu akende, uste ja treppide valmistamine masinate jõul.

Suures valikus puusärke ja kunstliilist pärgi

Töö kiire ja korralik. Hinnad võistlemata odavad.

Tarvitatakse ainult kuiva materjali.

Järva ühine Laenu ja Hoiu kassa.

Paides, Tallinna uul. 5, telef. 38,

●

Võtab hoiusumme tähtajalisele ja jookswale arwele ja maksab ajakohaseid hoiuprotsente. Annab laenusid. Toimetab raha saatmist ja sissenõudmist Eesti linnades ja wälismaal, ning kõiki panga- — operatsioone. Kiire pangatalitus. —

Teadaanne.

Teatame kõigile ümbruskonna põllupidajatele, et A-S. Rotermanni tehaste Türi ladu ostab piiramata arvul kohemaksetava raha eest

rukkeid, nisu, kaeru ja otri

Vastuvõtmine Paide jaamas teisipäeval 19. septembril ja reedel, 22. sept. kõrgemate päevahindadega.

Palume kõiki, kellel nimetatud vilja müüa, tähendatud päevadel meile tuua.

Peale selle lao asukohas Türil, Viljandi uul. 12 (T. Nõmmiku juures) vastuvõtmine iga päev.

Austusega Lao juhatus.

Paide näitusele sõidab

Tapa — Järva-Madise — Paide

liini omnibus.

Ärasõit Tapalt laupäeval, pühapäeval ja esmaspäeval kell 6.30 m. hommikul.

Ärasõit Paidest laupäeval ja pühapäeval kell 7 õhtul. Esmaspäeval kell ½3 päeval.

Liinipidaja.

Kauaaegse vilumusega iseseisvalt töötanud naisrätsep võtab igasuguseid naisterahva rätsepa- ja kunstkäsitöid teha võrdlemisi odavate tööhindadega

Naisrätsep

Liisi Paulson Paides, Tallinna uul. nr. 24, Trossi majas.

Müüa

ehituskrunt

Paides, Vaimu uulitsal. Küsida Pärnu uul 12. Tomson.

Kuulutage

„Järva Teatajas“.

Masinavabrik

Franz Krull A/S

Tallinnas.

Külastage näitusel meie väljapanekuid Paide K/T Ühisuse „IVA“ juures.

Väljapanekutest huvitavamaid põllumeestele — kartulivõtmise masin, adrad, kuulsad viljasorteerijad **„Triumph“, millede kohta antakse väljapanekute juures seletusi.**

Vabrik valmistab laialttuntud headuses põllutööriistu ja masinaid, jahuveski masinaid, katlaid, teeb valutöid jne.

Tööde eest täielik vastutus.

Vabriku saaduste müük ja alaline esindus Paides — K/t Ühisuses „IVA“.

Iga eestlane tarvitab kodumaa kaupa!

Metallitööstus A-s. M. SEILER

Pärnus, Rääma uul. Telefon 2-68.

VALMISTAB:

Petrool-mootoreid 2—60 hobuse jõudu.
Kõrgesurve nafta diiselmootoreid 20—120 hob. j.
Viljapeksu masinaid 20—30” trumli laiusega.
Tuuleturbiine 2—20 hobuse jõudu.
Tuletõrjele auto- ja käsipritse.
Haua riste mitmes suuruses.

ERIUUDISENA: Puusõe gaasi generaatorid autodele ja traktoritele. (Ro[illegible] patendi jär[illegible])

Mitmesuguste masinate ja autode parandus ning nende osade valmistamine. Oma malmi- ja vasevalu.

PÄRNU LINATÖÖSTUS A/S.

PÄRNUS RÄÄMA TÄN. 38 TEL. 125

Suurem ja täielikum

linatööstus, värvimis- ja villatööstus

Näitustel kõrgemad auhinnad (GRAND PRIX).

Esindatud Järva maakondl. näitusel Paides oma saadustega.

Vabriku laos alati müügivalmis:

linast ja poollinast voodilina-, käterätiku- ja mitmesugust pesuriiet, pleekimata, pleegitud ja kindlavärvilist päevateki-, laudlina-, salvräti-, kleidi- ja Eesti rahvariiet. Madratsi-, presendi-, koti-, käsitöö-, põranda- ja vaheriiet. Valmis viljakotid, masinarihmad, köie-, ohja- ja sidumisnöörid.

Kalameestele kalavõrgud, selise- ja õngenöörid.

Põllupidajatele vahetatakse soovikorral linade ja takkude vastu kohe lõnga ja valmisriiet.

Saatke omad linad, takud, villad ja kaltsud lõngaks ja riideks valmistam. ja kangad värvimiseks.

Pärnu linatööstuse A-s. vabrikutele

Pärnus, Rääma tän. 38. Telef. 1-25.

Meie vabrikutele tööde vastuvõtmise kohad igas linnas ja rahvarikkamates kohtades maal. Tuntud hea töö on meie tööstusele rahvarohke poolehoiu võitnud, seest tööstust täiendatakse alaliselt uute masinate ja riidemustritega

Meie vabriku esindaja ja rahva tööde vastuvõtja
Paides H. Kull'i kaubamaja, Turuplats.

„EMPIRE-TIVOLI“

PAIDES, Näituse pl. (Rahvamaja väljal)

Ainult 16., 17., 18. septembril s. a.

Suurejoonelised etendused Riia Salamonsky tsirkuse artisti **Danye** ettekandel 25 dresseeritud koeraga. **„Kirev mask“** teatris. **Nukuteater, Loomaaed** ja **lõvide dressuurakt. Suur elektrikarussell** lennukitega. Igasugused õnnemängud ja rahvalõbustused. **Einelaud** õlle ja veiniga.

Oma raadio-saatejaam,

j. n. e. j. n. e.

Tivoli on avatud näituspäevadel kuni kella 9 õhtul.

Direktsion.

A.-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas.

Tere tulemast näitusele!

Täna awameiwad wäratwad järjekordsele Järwamaa põllumajanduse ja töostuse näitusele Paides. Waatamata sellele, et wiimased aastad on kaasa toonud meie põllumajandusele ja töostusele kitsad ajad, tahab käesolew näitus siiski töestada, et tweatamata kõikidele takistustele on jõutud illagi edasi. See aga on tingitud omaloomu meie põllumehe ja eestlase wisast töst, mis on parimaks pandiks waskustesti ülesaamiseks ja wastusummurmisele pärikesepaistelisemate päewadele. Argu sellepärast laskutagu raskuste surwel ükskõiksuse taeapinnale, oletuses, et meie töö ei kasu. Kitsamad päewad kohustawad meid weelgi rohkem ossima uust teid, mida mööda suudaksime jõuda wastu heledamatele aegadele.

Maakondlikud põllumajanduse näitused on olnud ja on praegugi Järwamaa naise ja mehe tööröömu ning tööoskuse pidulikuks paraadiks. Nad on olnud meie wihasema waenlase — tüdimuse ja loidusse —, mis mõõras täkkale ja edasipüüdjale rahwale, wõimsateks eemalepeletajateks.

Wingutagu ka käesolew näitus hoogsat töötahet ja tööindu ning ajagu eemale kurtmised ja nukrustamised. Kujunegu seekordne maakondlik näitus kõigile tõsiseks õppetunniks, kus rahuldatult wõiksime sõlmata oma saawutusi.

Kõigile näituse külastajatele — tere tulemast! Suurim tänu kõigile, kes innukalt aidanud kaasa näituse korraldulekuks.

J. Eilart,
Järwamaa põllumeeste seltsi ja näituse juhatuse esimees.

J. Eilart,
Järwamaa põllumeeste seltsi ja näituse juhatuse esimees.

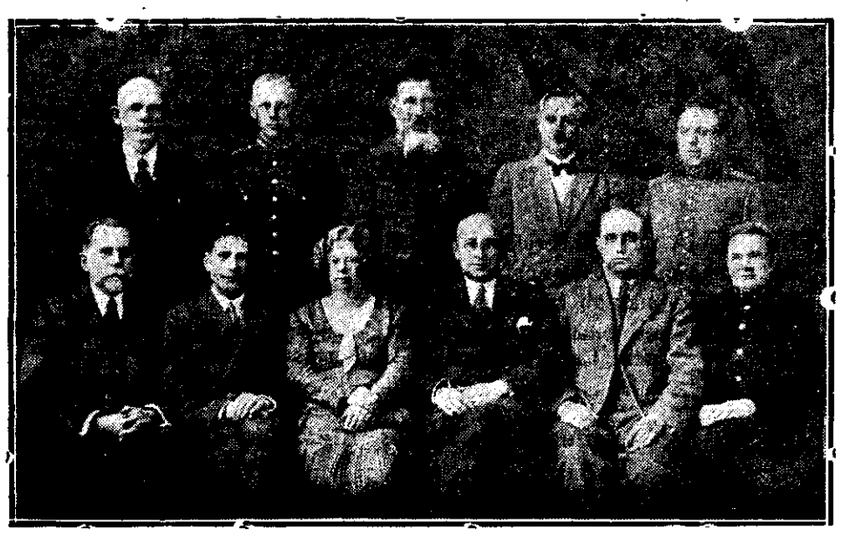

Näituse nõukogu.

Istuwad wasakult: J. Tootsi, J. Eilart, pr. P. Uukareda, G. Perli, A. Kiin, J. Lugus.
Seisawad wasakult: W. Uukareda, K. Preisberg, C. Thomson, J. Nee, J. Tilling.
Puuduwad pr. L. Eilart ja J. Sõnajalg.

Järwamaal esinewaid loomataude.

Loomataude Wene aja pärandusena. Põrnataud soodest ja madalatest karjamaadest. Järwamaale marutaud Wirumaalt. Weiste tiisikus kurja waenlasena.

„Järwa Teatajale" kirjutanud prosektor dr. E. Wau.

Loomataudide esinemise tähtsust näidustawad 1920. a. Kõuna-Eestis loomaarstide poolt registreeritud üksikud sigade kaku juhud, mille tõttu Rootsi walitsus keelas ära 6 kuuks Eestist elusigade kui ka sea liha sisseweo. Kui aga hiljem selgus, et polnud tegemist tõsise kakuga, waid oma iseloomu poolest kaukusarnase haigusega, n. n. sigade paratüüfusega, mis enda iseloomult nii hädaohtlik ei ole, kaotas weto oma maksmise. See juht näitab, kuiwõrt tähtsal kohal seisab koduloomade terwishoid, kuna wiimast jälgiwalt huwiga meiega loomade ja loomatoorsaadustega kaubandusliikus ühenduses seiswad riigid.

Geograafiliselt ossub Eesti loomataudide suhtes mitte wäga sobiwal kohal, kuna tema suur naaber Wenemaa juba enne ilmasõda ja weel praegugi on mitmete kardetawate loomataudide hällis, kust wiimased lähematesse naaberriikidesse lewinwad. Nii on Eesti juba ennewanasti

osa saanud Wenes lewinenud taudidest

ja selle ossasaamise tähe all tuli tegutseda ka wabariigi algupäewil. Ilmasõja ja okupatsiooni ajal, kui kohapealne loomaarstlik korraldus oli nõrk wõi koguni puudus, toodi wastawate sõjawäe hobuste ja härgadega mõned loomataudid meie juurde, mis siin kiiresti lewima hakkasid Kardetawamatest loomataudidest oleks siin eestlätt nimetada hobuste katitaudi, weiste suu- ja sõrataudi ja weiste kopsutaudi. Nimetatud taudid olid enne ilmasõda Eestis tundmatud koduloomade haigused. Alles ilmasõja lõpul esinewad siin esimesed haigusjuhud, mis hiljem aina sagenewad. Kuna nim. taudid on ka inimesele nakkawad, eriti aga loomade seas oma rawimatuse tõttu palju ohwreid nõuawad, alustati iseseisuse algaastail nende wastu üksjit wõitlust. Järwamaal esines hobuste katitaudi kõige rohkem

Ahu mõisas ja selle tiirbruskonnas,

kus mitmesugused wene sõjawäe hobused kauemat aega olid seisnud. Nähes, et katitaud ei rauge, korraldab loomatenwishoiu peatwalitsus suurusliku hobuste tervishoidliku järelwaatuse, kus katitaudi kahtlased hobused loomaarsti järelwaatwe alla jäetakse, kuna juba haigestunud hobused hävitatakse. Sellest ajast peale on Järwamaa hobuste katitaudist peaaegu wabanenud, kuna järgnewatel aastatel waid üksikud juhud on esinenud. Samuti weiste suu- ja sõrataudi ja weiste kopsutaudi juhud, mis esinesid Eestis 1919—1922. a., liikwideeriti wördlemisi kiirelt, mille tõttu nim. ajast peale meil enam neid loomataude pole esinenud. Seesuguste loomataudide ärahoidmine on Eestile majanduslikult suureks wõiduks, sest nende esinemise puhul ei oleks meie karjasaaduste wõimsrikidesse sisse lastud.

Ülejäänud loomataudid on kohaliku iseloomuga. Nad esinewad juhuslikult, üksikult wõi hulgana. Nendest oma ohtlikkusega seisab esimesel kohal põrnataud (siberi kaik), mis meil wördlemisi sagedasti esineb. Haiguse ilmumise

põhjuseks peetakse soid ja rabu,

kuhu waremetel aegadel on põrnataudi surnud korjuseid maetud, mille tõttu põrnataudi idud maapõue sattusid. Wähemastel aegadel põhjawee tõusmise läbi kantakse aastate jooksul maapõues oma elujõudu alalhoidnud põrnataudi eod lähedalolewaisse karjamaile, kus nad joogiwett ja rohu infitseerides wiimastega looma organismi satuwad ja sel teel haiguse esile kutsuwad. Selle tõttu on tekkinud meil kindlad põrnataudi raioonid, kohtades, kus palju soiseid karjac söötmises ettewõetawad mundatused on kõige tõhusamad, kuna söödakulud moodustawat umbes 60—70% piima tootmise kuludest.

Esimeseks sammuks oleks loomade arwu kohandamine söödasaagi järele. Meil on loomade arwuline suurenemine läinud kiiremini kui söödasaagi suurenemine. Näiteks 1922/26. a keskmist söödasaaki 100-aks wõtes suurenes keskmine aastane söödasaak 1927/31. a. waid 4,7%, weiste arw sama aja jooksul aga 18,1%. Tänawusel söödamappusel annab see end eriti tunda. Normiks, mille järele wõiks loomade arwu regulseerida, tuleks kõlustada koduste söötade saaki arwates 1 lehmale aastas wähemalt 2400—2500 söötühikut.

Teiseks ja tähtsamaks asjaoluks on

koduste söötade koguse suurendamine

ja eriti

walgurikaste söötade kaswatamine.

Meie piimakarja keskmine sööt on koosnenud %%-selt kontrollialustel lehmadel 1931/32. aastal:

ühekõrikikult jõusööte: ölikooke 2,1; muid 15,0; kõrssööte: põllub. 13,2, niiduh. 10,0, põhku 12,9; toorsööte: juurwilja 4,5, muid toorsööte 2,9, kartuleid 1,2; karjamaad 38,2

Järwamaal jõusööte: ölikooke 2,0, muid 18,1; kõrssööte: põllub. 11,1, niiduh. 8,1, põhku 14,4; toorsööte: juurwilja 7, muid toorsööte 2,3, kartuleid 0,8; karjamaad 39,5.

Kui Järwamaa on sammunud piimatoodangute kõrguse poolest esirinnas, wõisteldes esiloha pärast peamiselt Harju ja Wiruga, ei saa seda just öelda täiel määral piimakarja söötmise ostarbekohaluse kohta. Nagu eeltoodust arwudest selgub, tarwitatakse ostujõusööte ölikookide näol wähe, kuna koduseid rohkem kui ühekõrikikult, mida tuleb lugeda wäga õigeks ja soowitawaks. Halwem on lugu kõrssöötade osas. Siin tarwitatakse wähkem walgurikaseid põlke, wähem aga häid põllu- ja niiduheinu. Ka toorsöötade osatähtsus peaks olema suurem nii juurwilja, kartuli j. m. toorsöötade arwel. Suurem on küll karjamaa söödakulutus, kuid see wõiks olla weel suurem, kuna see nõit Wiru-, Saare- ja Pärnumaal ületab juba 40-ne

Edaspidine söötade kogude ja wäärtuse suurendamine peab toimuma just koduste söötade arwel. Selleks tuleb suurendada koduste jõusöötade (brannwilja rikka segadise, põldoa j. t) kaswatamist. Eraisi tuleb wõtta parandusele kõik looduslikud ja waremt kultuuri all olnud niidud. Heina on meil kohati küll kõrgeleli jaotunud, kuid wäärtuselt jätab see palju soowida (näit. sooheinad). Agrikultuurisele abinõude kasutamisel (heinakamara parandamine, weeolude reguleerimine, wäetamine ja hooldisemine)) saab tõsta heinte wäärtust ja kogust. Meil on sarnaseid niite ja metsikuid karjamaid umbes 40% kogu maapinnast, nende juures tuleb algada

sõda soetamise „kampaaniaga".

Otse wahrs on wenelaste, kuis paljud endised mõisa kultuurniidud asunike kätte tükeldatuna metsistuwad ning mida niiid turbarabana on hakatud kasutama! Seejuures nõutakse weel juurelõikeid, kuna maa ei wõimaldawat äraelamist!

Karjamaade parandamine peaks wõimaldama sutwel karjale küllaldaselt sööta. Siin tuleb kasutada samu kultuurilisi wõtteid kui niitudegi juures.

Halwem on lugu toorsöötadega. Nii juurwilja, kartuleid ja muid toorsööte söödetakse meil talwel liiga wähe, mistõttu toodangud langewad ja piimasaaduste kwaliteet (kõwa ja warge wõi) kannatawad. Kartuli kui ka juurwilja suuremal kaswatamisel wõiks neid puudeid kõrwaldada, kuid see wõtaks aega, sest meil on juurwilja kaswatamise tehnika wäga algeline. Siin saaks kiiremini.

olukorda parandada siloföödа

walmistamise kaudu. Põhjus, miks siloföödt see „pääsija" saab olla, on: 1) ta on hea toorsöödt, tuleb odawam kui juurwiljakaswatus, 2) ka on ühtlasi walgurikas ja kondsenteeritud sööt ja seega wäärne jõusöötadele, 3) ta parendab talwewõi omadusi (mundab wõi pehmemaks ja maitsewaks). Siloföödа walmistustehnika on lihtne. Selleks tuleb soetada materjali kefal haljaswikki kaswatades ja heina ärakat sügisel silleerides. Tähtsu on allakirjutanu teades paljud Järwamaa põllumehed siloföödа walmistanud. Ka praegu pole aeg ädala silleerimiseks hiline (siloföödа walmistustehnikast w. „Uus Talu" nr. 8, 1933. a.).

Kõiki eelkirjeldatud söödakoguse ja -wäärtuse tõstmise abinõusid kasutades peaks allakirjutanu uurimuse järele meie

piimakarja sööt koosnema:

Karjamaad 40—45%, põlluheina 12%, niiduheina 15%, põhku 7—8%, siloföödа 10%, juurwilja ja kartuleid 8% ja jõusööte 12—18%. Sellega oleks piimakarjapidamine sõltuw ainult koodustest söötadest ning poleks tarwidust jõusöötade ostuks. Sööte sarnases wahekorras peaks tõstuma iga lehma kohta 2400-2500 söötühikut ja sellega wõidaks saada kuni 4000 kg piimatoodanguid aastas.

Meie piimakarja söötmine ongi liikumas selles suunas, mida tõestawad wiimase 15 a. karjakontrolli andmed. Mõnel alal (näit. koduseid jõusöödad) on soowitud olukord kätte saadud, mõnel alal (heina-, karjamaad, toorsöödad) on weel palju tööd teha. Seni on meie piimakarjanduse arengul Järwamaa olnud juhtiwal kohal, jättes oma põlise wõistleja Wiljandimaa aasta nelja ocst maha, olgugi, et olud seal soodsamad. Järwa põllumeestel on jätkunud tahtmist ja püsiwust kõikem kui seda on olnud teistel piimakarjanduse arendamiseks. Tahaks loota, et ka käesolewad ebasoodsad ajad ei heidutaks põllumehi algatud töös, waid et olukordade kiirjtus seda enam kihutaks edasipüüule.

Millises suunas peab arenema piimakarja söötmine.

„Järwa Teatajale" kirjutanud mag. agr. A. Steinberg, Tartu ülikooli Loomakaswatuse Kabineti assistent.

Rohkemini kui ühtki muud talukäitise haru on mõjustanud kriisiaastad meie põllumehe peasissetuleku allikat — piimakarjapidamist. Piimasaaduste kolossaalne hinnalangus näib wõitolla näiid alles piduruwat. Suuremaks hinnatõusuks ei ole praegu suuri lootusi, wast ainult tõusuks kuni 1,80 kr. wõikilolit See on siiski kõigest 50% sellest hinnast, mida saadi kõrgeloonjunktuuri aastail. Piimatootmise tasuwusest räägida praeguse hinnataseme juures on wanajane, praegune hind tasub waewalt söödakulud, muudest kuludest räägimata. Et säärane olukord wõib, nagu tähendatud, weel aastaid kesta, seepärast tuleb kaalumisele wõtta kõiki wõimalusi, kuidas muutunud olukorras piimakarjapidamist pealwee heita, kuna meil pole eteneda ühtki teist talukäitise haru, mis seda suudaks asendada.

Olulisemat ümberkorraldamist

wajab meie piimakarja söötmine. Piima-

Kuidas Paide raudteeta jäi.

Anekdoodina kõlaw lugu minewikust.

Tallinna-Wiljandi kitsarooopalise raudtee ehitamise kawa tekkis aastat neliküümmend tagasi Teostajaks oli Wene esimene juurdewoeraudtee selts, kes 1890. aasta ümber hakkas kawasid walmistama ja tee läbistamise kohta uurima, ehk rahwa keeles „tee sihti ajama". Esimese kawatsuse järgi pidi raudtee Wiljandist üle Koigi Paide tulema ja siit Kose kaudu Tallinna minema. Tee ehitamiseks kõsiti ka Paide linna arwamist ja nõusolekut, ning soowiti mõningaid soodustusi, nagu raudtee alla kariwilise maa-ala tasuta andmist linna piirides jne.

Selle küsimuse lahendamine oli linnarahadele kõwaks pähklikis pureda. Tol ajal olid linnawolitsuses ja wollikogus mõõduandjateks wanad sakslased, kes ei mõistnud ühtki teist keelt kui ainult oma emakeelt. Nende seas kuigi palju ei olnud. Mõningad wolikogu liikmed, kes endid arwalikult julgesid eestlasteks pidada, ei suutnud mõju awaldada. Raudtee asja arutati küll ametlikult linnawolitsuses ja wolikogus, weel enam koduseil teel ja perekondades. Arwati, et raudteest mingit headust ei tule, palju enam aga halbust. Sünnitab alalist mürа ja wilistamist, mis rahu rikub, ja toob linna juurde mõõsugust elementi. Ja kel seda tarwis on! Ifeäranis kartsid kaupmehed, et raudtee hõlpsasti nendele uusi wõistlejaid ärimehi wõib kaela tuua. Ja lõpuks oltustati: Paidele pole raudteed waja. Mõned arukamad olid küll sarnase otsuse wastu, aga see ei aidanud. Näiteks oli linnawolinik J. Trossi öelnud: „Ro täna tegite küll nõrgusse lollusse, mida teie lapselapsed weel saatwad meeles pidama ja kiruma."

Seejärele muudeti raudtee suund ja wiidi Türi kaudu Tallinna, Paidet hoopis kõrwale jätes. Kui tee walmis ja Türile majad ja uued kauplused ülginesid, mis Paide kaupmeestelt nende suure ostjaskonna Türi kihelkonnast peaaegu tenweni ära tõmbas, siis taipasid alles linnaisad, missuguse karutseene nad linnale oma mõtlemata otsusega olid teinud.

Mõni aasta hiljem alles ehitati harutee Türilt Paidesse, mis aga ka ilma wembuta läbi ei läinud. 1898. a. 19. septembril wolikogu lubas küll taksita anda maad raudtee liini alla 12 küllaiselt ja peale selle waksatiplatsi jaoks 12.000 ruttsüldа, aga tingimisega, et selle maaala pealt tuleb obrokit maksta. Kui selts obroki maksmisega nõus ei olnud, siis jäeti järgmisel wolikogu koosolekul see maks ära. Lõpuliku wäljamõõtmise juures tuli aga ilmsiks, et waksali ehituse alla weel 2125 ruutsüldа maad waja on. 24. aprillil 1899. a. wolinike O. Brasche ja A. Jakobsoni ettepanekul wolikogu otsustas, seda maad mitte muidu anda kui täie hinna eest. Selle peale teatas juurdewoeseltsi, et kui maad juure ei saa, siis Paide ka täisjaama ei saa ehitada, waid tehakse ainult pooljaam, ehk lihtne peatusparik (platworm). Küüd oli ka linnaisade wastusseis muutud ja 20. mail 1899. a. otsustati lõpulikult tarwiline maaala anda.

Kui esimese kawatsuse järele peaaudtee Paide kaudu pidi tulema, siis mõisnikest tõkku astunud aktsiaselts, Laupa parun Tauberg eesotsas, kawakses ka puupapi- ja paberiwabrikut Paide ehitada, milleks sündsaks kohaks arwati tükki linna karjamaast, umbes praeguse tiku- ja telliskiwiwabriku kohal. Ka selle wastu seisti süle ja seljaga. Ifeäranis ägedad olid wanad pärjerite prouad, kes kartsid, et nende lehmade karjamaa kitsaks jääb, loomad erutatud saawad ja piima ära kaotawad. Pealegi wabrikuwile hurilgamine ei lase hommikuti rahulikult magada, siginewad need kardetawad wabrikutöölised jne. Raudtee tagasilükkamisega, langes muidugi iseenesest ära ka wabriku ehitamise projekt, ja see asutati Türile

Rõnda tekkis Paide külje alla uus linn, mis Paide edenemise seisma pani kauaks ajaks. Ja seda kõik tänu tolleaegsete linnaisade wastusseismisele, mähetkust wiga enam parandada ei saa.

A-S. Viljandi Linavabrik

Viljandis, Lossi uul. nr. 41. • Telefon 18. • Asutatud 1918. a.

Näitusel esimesed kõrgemad ja eriauhinnad

Vabriku laos alati saadaval: Linased ja takused lõngad, pleekimata ja pleegitud. **Lauapesu:** pleekimata, pleegitud ja värvilist, ihu- ja voodipesuriiet. Valmis viljakotte ja kotiriiet, immutatud ja immutamata presendiriiet ja presente, puuvillast vokinööri, masinarihmu jne.

Vabrik võtab rahvalt ümbertöötamiseks vastu linu ja takku lõngaks ning riideks

Tellimised täidetakse kiirelt. Töö hea ja odav.

A-s. Viljandi Linavabrik.

J. Laupa

Järwa-Jaanis

ostab kõiksugu wilja, makstes kõige kõrgemat hinda.

Wastu wõetakse

rukkeid, nisu, kaeru, otri ja herneid.

Samuti ostetakse ka

linaseemneid.

L. Rästas — Paides.

Soovitan uutes mustrites **tapeete, maalrivärve, seinapappi, värnitsat.**

Sügise hooaja riide- ja pudukaupu.

Villast lõnga, lamba villu. Mitmes värvis kanga lõimi.

Köögiriistu ja lauanõusid.

Trikoo pesu ja

naiste polopluuse

ilusamais värves soovitab

H. Kull, Paides

Järvamaa Majandusühisus Türil

ostab kõige kõrgema hinnaga

nisu

ja kõiki muud vilju.

Ühisuse kauplusest ostavad põllumehed koige soodsamalt oma tarbeid.

Väinjärve Vastastikuses Kindlustusseltsis

on kõige soodsam oma

varandusi kindlustada.

Preemia 1000 kr. pealt 3 kr., peale selle seaduses ettenähtud tempelmaks 10% preemiast ja tuletõrje maks 15% tempelmaksust.

Kaubamaja

K. Johanson, Paides

Veinid,

koloniaal- ja nahakaubad.

põllutööriistad ja masinad.

Äri avatud pühap. 17. sept. kl. 9—11 homm.

E. TIISELI saapakauplus

PAIDES, Tallinna tän. 1.

Suures walikus jalanõud mõõdukate hindadega.

Tellimiste wastuwõtmine. Töö headus wäljaspool wõistlust.

Pühapäewal, 17. skp. äri awatud kella 9—11 homm.

Suurem põllumeeste rahaasutus Järvamaal

Järvamaa Ühispank

Paides, Tallinna uul. 1 • Telefon 105.

Võtab raha hoiule, annab laenusid ja toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Korrespondent-vahekord kõigi rahaasutustega üle kodumaa.

Pangal on üle 500 liikme.

Järvamaa Ühispanga juures asub Kindlustusselts „EESTI" peaesindus Järvamaal.

Pank avatud äripäevadel kella 9—2 p.

JUHATUS.

Järva-Jaani Ühispank

Järva-Jaanis, tarvitajate ühisuse majas, telefon 9.

Võtab raha hoiule makstes ajakohast protsenti.

Annab laenusid mitmesugusel kujul ja kindlustusel.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Koeru Ühispank

Koerus, omas majas, telefon nr. 1.

Võtab raha hoiule mitmesuguste tähtaegade peale, makstes ajakohast protsenti. Annab laenusid välja igasugusel kindlustusel. Toimetab igasuguseid panga operatsioone.

Liikmete ja nende vastastik. vastutussumma Kr. 154.000.—

Anton Epneri **saapakauplus ja pealsetööstus**

Paides, Turuplats 12.

Soovitan tuntud headuses ja uuemates lõigetes kingi, kamasse, veesaapaid, kalosse, botikuid, jne.

Laos alati saadaval suuremas valikus igasugu saapa- ja kingapealseid.

Oma **nahatööstuses** valmistatakse:

sihve, kroppe, juht, pinsoli ja koorepark pastlanahka.

Saadaval suuremas valikus valmis pastlaid.

Võtan parkimiseks vastu tooreid nahku.

Hinnad odavad! Jällemüüjatele % %

Sügishooajaks

kõiksugu riidekaupu:

siidi-, villast- ja puuvillast,

valmisriideid,

näputöö materjale ja muud

pakub

H. Kull — Paides.

O. Simsoni

villatööstus, jahuveski ja leivatööstus

PAIDES, Parkali 4, telef. 52.

Õunapuid, marjapõõsaid, püsililled juuri, lillesibulaid, lilli ja pärgi

müüb

Taela aiandus Paides,

Aiavilja uul. 7, telef. 103.

Halloo!

Palun seda punastes pärlides ja punases mütsis

neidu,

kes 11. sept. Viljandist Tamsalu poole sõitis — vagunis „Päevalehte" luges ning hiljem päästearmeelastega ühes sõitis, oma nimi ja aadr. tungiv. teat. Koeru, Abaja pk. 1. „J. & A."

Kuusna as. E. Herde lubjaahjust müüakse värsket rõngaspae

lupja.

Sama lubi müügil Päinurme majandusühisuses.

Selle kuu algpäevadel kadunud noor emane

hagijas

Tundemärgid: must, valge kõhualusega, valge sabaots. Nimi „Prunt".

Teateid saata selle lehe talitusse

Bestoran „Kodu"

Paides, Suur Ala ja Pärnu uul. nurgal, tel. 90.

Alkoholiga einelaud. Maitsevad soojad ja külmad toidud. Mugavad kabinetid ja sissesõitjatele puhtad numbritoad.

I järgu einelaud

Kodanikkude Klubi

Paides, Rüütli uulits nr. 2. Telefon nr. 110.

Alkoholiga einelaud. Näituse pühapäeval, 17. skp. mängib lõuna'auas **jazz-orkester** kella 2—5 p. l.

Restoraator A. Spring.

Kindlustusselts

„EEKS-MAJA"

toimetab

tule-, elu-, murdvarguse, klaasi- ja koduloomade kindlustusi.

EEKS-MAJA uue põhikirja kohaselt ei nõua kindlustusvõtjailt lisavastutust.
EEKS-MAJA kindlustustingimused on kõigiti soodsad.
EEKS-MAJA maksab kindlustustasud täpselt välja.
EEKS-MAJA on oma tüsedate reservide ning arvurikka kindlustusvõtjate pere tõttu võimsamaid kindlustusseltse Eestis.
EEKS-MAJA juhatus: Tallinnas, Lai uul. 1, omas majas, tel. 438-85.

Agendid igas linnas, alevis ja vallas.

Järvamaa peaagentuur: Ed. Tael PAIDES. Aiavilja uul. 7, tel. 103.

Soowitame ilmakuulsaid Taani F. M. ja Saksa Ahlborni wabrikute

piimaweokanne

soodsate hindadega.

Piimaühisustele wäljasaadetud hinnakirjade alusel erilised maksusoodustused.

P.-K. ESTONIA

Tallinn, Jaani 6. Kõnetr. 446-06.

Järva-Jaani

willatööstus

end. tärklisevabrikus, tel. 19, **algas** 1. septembril s. a. peale täielikku remonti: uute kraaside pealepanemist jne. **uuesti tööd.** Eeskujulik sissesead võimaldab kõige peenemat seltsi lõnga valmistamist. Ka vanu villaseid asju, kaltse, vatti töötatakse uuesti ümber lõngaks ja vatiks.

Oma vabriku saadusi — kanga **koed ja lõime, kampsuni-, suka- ja vaibalõnga,** villast ja puuvillast **elet** koduketramiseks, teki- ning voodri **vattti** ja soetud **lambavilu** alati saadaval. Hinnad võistlemata odavad.

Kõige austusega

H. Teslon,

Tallinna villavabriku Harju uul. 45, omanik.

Rakke Ühispank

Rakkes, telef. nr. 24.

Võtab raha hoiule, makstes kuni 6% aastas, **annab laene** mitmesugusel kindlustusel, võtab vastu riigi ja omavalitsuste maksusid, saadab raha teistesse alevitesse ja linnadesse. Toimetab sissenõudmisi vekslite ja muude dok. järele. Toimetab kõiki muid pangatalitusi. Rakke Ühispank on avatud igal äripäeval.

Juhatus.

Paide nööritehas

vahetab ja valmistab köie- ja ohjanööri linadest ja linade vastu **Ostab kõva kluga**

puhastatud ja murtud (masindatud) linu.

Soovitab kõiksugu põllumajanduse nööre ja koetud masinarihmu. Perenaistele pesu- ja põrandariide nööre. **Ostetakse hobuse saba jõhvi.**